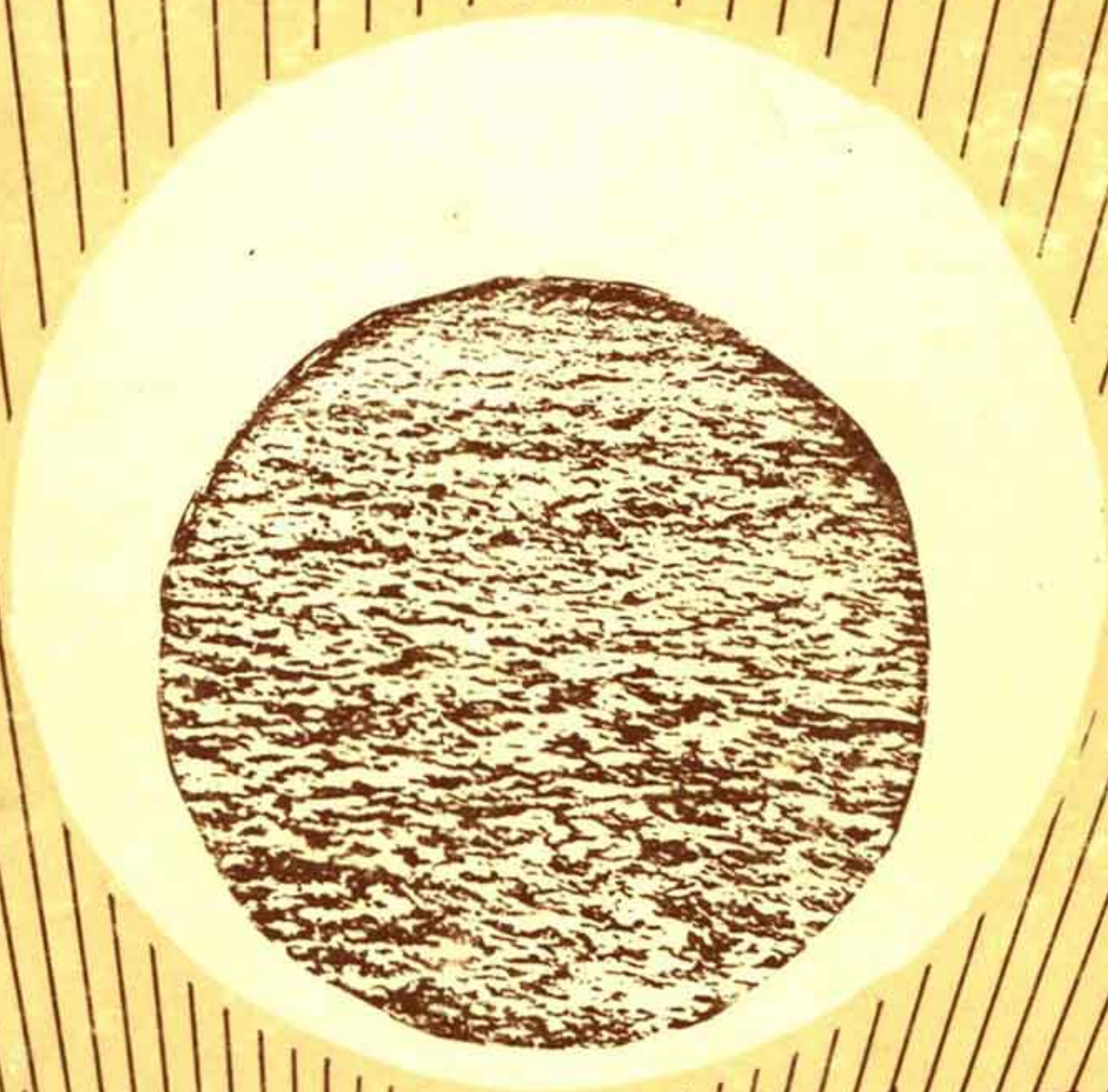

امام زمان (عج)

در گفتار دیبگران

علی دوانی

سال یکم شماره ۱
۱۵ شعبان ۱۳۹۹ هجری

امام زمان (ع)

در گفتار دیگران

علی دوانسی

مشخصات کتاب

نام کتاب : امام زمان (ع) در گفتار دیگران

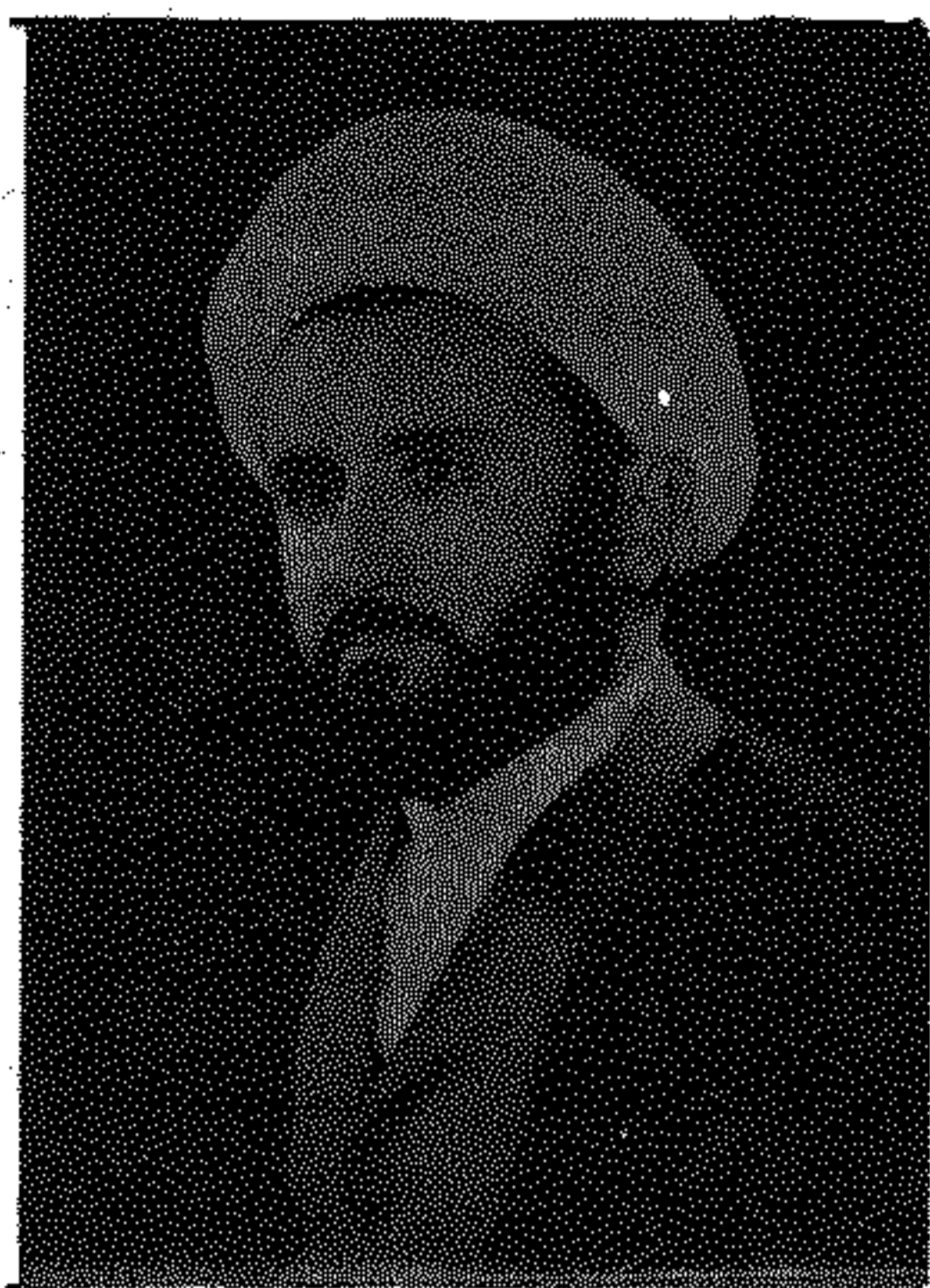
نویسنده : علی دوانی

حروفچینی: تایپ اعلمی

ناشر: ندای ایمان

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

شناختی از نویسندۀ کتاب

آقای علی دوانی نویسنده این کتاب که هم‌اکنون در معرض مطالعه خوانندگان قرار دارد در سال ۱۳۰۸ شمسی در دوان واقع در بیست فرسخی شیراز و در فرسخی گازوون متولد گردید پس از تحصیل مقدمات در آبادان در سن ۱۵ سالگی برای تحصیل علوم دینی عازم نجف اشرف

شد و جمعا ۴/۵ سال و نیم در آن حوزه مقدسه مشغول تحصیل بود و نزد آقایان شیخ کاظم تبریزی، آقا شیخ علی نجفی کاشانی و آیت‌الله حاج میرزا علی آقا فلسفی، و آیت‌الله حاج شیخ محمد رضا طبسی و دیگر اساتید کسب فیض نمود.

سپس در سال ۱۳۲۷ شمسی به ایران بازگشت و در شهر مازندران قم سکونت ورزید، و مدت ۲۰ سال بسربرد. در این مدت در فقه و اصول و منطق و فلسفه و تغییر و غیره از محاضرات اساتید فن همچون آیت‌الله منتظری، آیت‌الله حاج آقا رضا صدر، مرحوم حاج شیخ محمد فکور یزدی، فیلسوف بزرگ استاد علامه طباطبائی، و آیت‌الله العظمی امام خمینی، و آیت‌الله العظمی شریعتداری به تکمیل معلومات خویش پرداخت و اینک هشت سال است که در تهران به سر میبرد و مشغول مطالعه و تحقیق در علوم و فنون اسلامی و تألیف و تصنیف است گاهی نیز خدمت خود را از راه منبر انجام می‌دهد و از سخنگویان مذهبی نیز به شمار می‌رود.

آقای دوانی به علاوه در قم از بنیان‌گذاران و اعضای اصلی مجله مکتب اسلام، و استاد دارالتبلیغ اسلامی بودند.

آقای دوانی چه در بیانات منبری و سخنرانی‌ها و در چه مقالات و کتابهایش همیشه سعی بلیغ در بزرگداشت مذهب حق تشیع یعنی واقعیت اسلام‌شناسائی رهبران شایسته مسلمین و امامان عالی‌مقام دارد .

ایشان تا کنون بیش از ۴۰ جلد کتاب بزرگ و کوچک علمی و تاریخی تحقیقی پیرامون اسلام و تشیع و رهبران اسلامی نگاشته‌اند که حدود ۳۷ جلد آن تا کنون چاپ شده است که ذیلا از آنها نام می‌بریم :

- ۱- مهدی موعود (ع) ۲- موعودی که جهان در انتظار اوست
- ۳- دانشمندان عامه و مهدی موعود ۴- شوق مهدی (ع) ۵- تاریخ فتوحات اسلامی در اروپا ۶- صحنه‌های تکان‌دهنده در تاریخ اسلام ۷- اجتهاد در مقابل نص ۸- فروغ هدایت ۹- داستانهای اسلامی ۱۰- داستانهای ما ۱۱- سیمای جوانان در قرآن مجید و سطور زرین تاریخ درخشان اسلام ۱۲- هزاره شیخ طوسی ۱۳- شرح زندگانی آیت اله بروجردی ۱۴- شرح زندگانی جلال الدین دوانی ۱۵- شرح حال و آثار و افکار آیت اله بهبهانی ۱۶- نهضت روحانیون ایران ۱۷- شعاع وحی برفراز کوه حرا ۱۸- حاج شیخ عباس قمی مرد تقوا و فضیلت ۱۹- علی (ع) چهره درخشان اسلام ۲۰- چکنیم نویسنده شویم؟ ۲۱- زن در قرآن ۲۲- اصول اعتقادی اسلام و فروع عملی آن ۲۳- تاریخ قم- تصحیح و مقدمه و پاورقی ۲۴- در پیرامون نهج البلاغه- تصحیح و مقدمه ۲۵- شاهراه هدایت- تصحیح و مقدمه ۲۶- فروغ ایمان- تصحیح و تنظیم و پیشگفتار ۲۷- پرسش و پاسخ آن- تصحیح و تکمیل و مقدمه ۲۸- جهانگردی وجهانگردان نامی ۲۹- پیشوایان بزرگ ما ۳۰- شیعه در اندونزی ۳۱- در پیرامون همسران پیامبر ۳۲- شرح زندگانی استاد کل و حید بهبهانی ۳۳- پیامبر اسلام و دانشمندان شرق و غرب ۳۴- آثار تمدن اسلامی در اسپانیا و پرتغال ۳۵- سهم اسلام در تمدن غرب ۳۶- امام زمان ۳۷- مفاخر اسلام .

جشن و شادمانی نیمه شعبان امسال

در چند سال گذشته تاریخ معاصر ایران که اکثریت مردم مسلمان آن را شیعیان دوازده امامی تشکیل می‌دهد، برخلاف سال‌های پیش، جشن و شادمانی نیمه شعبان یعنی سالروز ولادت باسعادت امام دوازدهم و پیشوای غائب جهان، یا برگزار نشد، یا چنان که می‌باید چشمگیر و یا بسته نبود.

علت آن هم برای عموم روشن بود. سلطه قدرت بیدادگر رژیم منفور دودمان پهلوی و مبارزه شانزده ساله روحانیست شیعه با آن، همه چیز را تحت الشعاع قرار داده بود. به طوری که بعضی از سالها آقایان مراجع تقلید نه تنها از برگزاری

اعیاد و جشن‌های مذهبی خود داری می‌کردند، بلکه صریحاً اعلام می‌نمودند و به اطلاع همه اقشار می‌رساندند که چون ملت مسلمان گرفتار ظلم است و در زیر سلطه حکومت جبار محمد رضا خان به سر می‌برد و ناظر دخالت بیگانگان در تمامی شئون زندگی خود می‌باشد، لذا به جای عید عزا میگیریم. مردم نیز وظیفه دارند از هر گونه شادمانی و برپاداشتن جشن و سرور خود داری نمایند.

ولی خوشبختانه امسال که اعیاد مادر "جمهوری اسلامی" برگزار می‌شود، و دیگر اثری از طاغوت و سایه شوم بیگانگان نیست، به طور قطع جشن میلاد مسعود امام غائب نیز باشور و هیجان و احساسات بیشتری برگزار می‌گردد. به همین جهت نیز جا دارد که به آن ابعاد بیشتری بدهیم، و در وسعت و شکوفائی آن هر چه بیشتر کوشا باشیم.

در تشکیل مجالس جشن و سرور در مساجد و تکایا و محافل، درخیابانها، و مغازه‌ها و بازار و میادین شهر و روستا و تهران و سراسر کشور، می‌باید هر کس به سهم خود نقشی داشته باشد.

از نوشتن مقالات و سرودن اشعار پیرامون امام غائب و چاپ و انتشار آنها در جرائد و مجلات یا به طور جداگانه غفلت نشود.

ایراد سخنرانی‌های مذهبی توسط روحانیون و اهل منبر
یاد دیگر سخنوران مذهبی در اثبات وجود امام زمان و این راز
بزرگ الهی که تنها جامعه شیعه و پیروان خاندان پیامبران را
معمول می‌دارند، جای خود دارد.

به طور قطع تألیف و تصنیف و چاپ و انتشار کتابهایی در
باره حضرت هم باید قسمتی از کار نویسندگان مذهبی و
روحانیون مطلع را به خود اختصاص دهد. تجدید کتابهای
ویژه امام زمان علیه السلام نیز کاری به موقع خواهد بود.

لازم است از هم اکنون مقدمات نمایشگاهی از کتابهایی
که با السنه مختلف پیرامون امام غائب نوشته شده است فراهم
آید، و در تهران و استان‌های مملکت تشکیل یابد.

از همه مهمتر اکنون که در جمهوری اسلامی به سر می‌بریم
بسیار به موقع است که مقالات و سخنرانی‌هایی به زبان انگلیسی
و فرانسه و غیره در وسائل ارتباط جمعی تنها مملکت شیعه
جهان چاپ و ایراد گردد.

واقعیت امام زمان علیه السلام

مطابق اخبار قرآنی و احادیث معتبر اسلامی، خداوند
جهان از روزگار نخست در هر دوره و زمانی بندگانش را از
داشتن رهبران دینی و منادیان آسمانی محروم نساخته

است. در هر زمانی و برای هر قومی پیغمبری یا امامی یا مبلغی و گوینده ای بوده و اعزام داشته و منصوب نموده است. تا بندگان را با خدا آشنا سازند، و ایشان را به انجام کارهای عاقلانه وادارند، تا از این راه فرق میان انسان و حیوان شناخته گردد، و آدمی قدر گوهر گران بهای "عقل" را بداند.

مسلمانان عموماً معتقدند که خداوند جمعاً یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر که واسطه بین خدا و خلق بوده اند برانگیخته و آنها در همه زمانها و در نقاط مختلف روی زمین به کار پیامبری و انجام رسالت الهی اشتغال داشته اند.

تمامی فرق مسلمین اعم از شیعه و سنی معتقدند که آخرین برگزیده خدا که می باید بشریت را در ظلمانی ترین ادوار تاریخ بشر از قید و بندها و عقب ماندگیها نجات دهد، و برای نخستین بار حکومت الهی را در سراسر گیتی و تمامی روی زمین تشکیل داده و با عدل و داد حکومت کند کسی است که پیغمبر اسلام صلی الله علیه و آله او را "مهدی" خوانده است. روایات اهل تسنن از پیغمبر اکرم (ص) در این خصوص اگر از روایات شیعه بیشتر نباشد شاید کمتر هم نیست. خوانندگان نگاه کنند به کتابهای مادر این خصوص به نامهای "مهدی موعود" و "موعودی که جهان در انتظار اوست".

علمای بزرگ اهل تسنن حق کتابهای خاص درباره مهدی

و علامات او و چهره جهان در عصر ظهور او ، و نحوه حکومت او نوشته اند که شاید بیش از پنجاه کتاب باشد .

اعتقاد آنها در باره مهدی و نجات دهنده بشر و آخرین رهبر الهی در روی زمین تقریباً سه گونه است : جمعی که اکثریت آنها را تشکیل می دهد و امروز بر این عقیده اند می گویند مهدی از نسل پیغمبر و دودمان علی و زهرا علیهم السلام است ولی در آخر الزمان متولد می گردد و دو به روزگار جوانی قیام می کند و دنیا را پر از عدل و داد می نماید .

عده دیگر اعتقاد دارند که مهدی در روایات و کتب معتبر آنها کسی جز پسر امام حسن عسکری نمی تواند باشد . چون تمام علائم مهدی بروی تطبیق می کند و نمی توان آن را نادیده گرفت .

گروهی دیگر از ولادت مهدی پسر امام حسن عسکری علیه السلام در سامره خبر داده اند ، ولی نمی گویند که او پس از ولادت چه شد .

شیعه دوازده امامی عقیده دارند که او زنده است و مطابق روایاتی که از پیغمبر رسیده است در کودکی غیبت نمود و از اسرار الهی است که جز خداوند کسی از راز آن آگاه نیست او دو غیبت دارد : یکی کوتاه و دیگری طولانی . در غیبت کوتاه که ۷۴ سال طول کشید نواب خاص او که چهار تن از علما

و دانشمندان پاکسرشت بودند او را می‌دیدند و رابط بین آن حضرت و شیعیان به شمار می‌آمدند ، تا شیعیان را در واقعیت غیبت طولانی قرار دهند. غیبت طولانی امام زمان از سال ۳۲۹ هجری شروع شد و تا کنون ادامه دارد .

ظهور او علاماتی دارد که در روایات اسلامی به تفصیل آمده است . به علاوه تمامی علائم مهدی در احادیث معتبر اسلامی از طرق ثبوعه و سنی نقل شده است .

نویسنده این سطور گذشته از دو کتاب یاد شده دو کتاب دیگر هم به اسامی " دانشمندان عاصه و مهدی موعود " و " شوق مهدی " در باره واقعیت مهدی موعود یعنی تنها پسر امام حسن عسکری (ع) دوازدهمین امام معصوم و برگزیده خدا منتشر ساخته است . کسانی که طالب همه چیز در باره واقعیت مهدی موعود اسلام باشند، می‌توانند خواسته خود را در این چهار کتاب بیابند .

چه نیازی به امام داریم ؟

ممکن است سؤال کنند اصولاً ما جامعه انسانی چه نیازی به امام داریم تا این که بگوئیم مهدی موعود امام دوازدهم است ؟ در پاسخ این سؤال می‌گوئیم : بشر در صحنه مبارزه عقل و غرایز بیشتر طرف‌غرائز را می‌گیرد . با این که عقل خدا داد

واهنمای او به سوی کمال و سعادت است مع الوصف قدرت
غرایز چنانست که آدمی غالباً قادر نیست در این کشمکش خود را
در پناه عقل قرار دهد ، و بیشتر به طرف غرائز و احساسات
کشیده می شود .

مگر نمی بینیم که می گوید : نفرین بر ظلم و ظالم ولی خود او
هم ظلم می کند و ظالم است . می گوید : لعنت بر جنگ و خون
ریزی ، ولی آیا این همه جنگها را حیوانات راه انداخته اند یا
بشر عاقل ؟ می گوید : من پزشکم شراب نخورید که الكل روی
دستگاه گوارش اثر سوء و نامطلوب دارد ولی خود او نیز دريك
مهمانی مانند دیگران شراب می نوشد و دلیلش هم اینست که :
خواهی نشوی رسوا هم رنگ جماعت شو ! این دلیل يك فرد
عاقل در مقابل ارتکاب کار خلاف عقل است !

بنا بر این می بینیم که عقل به تنهایی در حفظ و حراست
بشر از ارتکاب کار خلاف و تجاوز و تعدی کافی نیست . چون
همه مصائبی که جامعه انسانی با آن دست به گریبان است
مولود فکر و کار خود آنهاست که خود را عاقل و اشرف مخلوقات
می دانند .

از این رو خدای خالق از روز نخست که بشر را آفرید ،
عقل به تنهایی را برای حفظ او از گزرمی ها و آلودگی ها و میل
به کمال و سعادت کافی ندانست ، و راهنمایی ظاهری هم به

نام " پیغمبر " برای او قرار داد تا پیغمبر مدد کار عقل او باشد پس بشر دو راهنما دارد : یکی درونی که " عقل " است و دیگری ظاهری که " پیغمبر " می باشد .

خداوند بعد از آخرین پیغمبر نیز بشر را به حال خود رها نکرده و در هر زمانی انسانی کامل دست پروردگان آخرین راهنما آسمانی ، برای رهبری بشریت تعیین فرموده که ما آنها را " امام " یعنی پیشوایی دینی و منصوب از جانب خدا می دانیم . امام نیز مانند پیغمبر معصوم است . یعنی از آغاز ولادت تا وفات پاک و پاکیزه است ، و دچار خطا و گناه نمی شود . او انسان مافوق انسان است که بانفس قدسی خود میتواند جامعه در حال سقوط را نجات داده و به تکامل لازم نائل گرداند . اگر جامعه انسانی در هر زمانی رهبری پیغمبر و امام را گردن می نهادند ، هیچگاه گرفتار غول رهن دین و ایمان نمی شدند ، و دچار فساد اخلاق و انحطاط نمی گردیدند . اعتقاد جامعه شیعه اینست که برای حفظ جامعه از سقوط اخلاقی و انحطاط فکری راهی جز پیروی از انبیاء و امامان معصوم نیست . حتی تا آخرین روز نیز این احتیاج باقی است . برای شناخت بیشتر امام و علت غیبت آخرین امام و طول عمر او و سایر مسائل مربوط به پیشوای غائب نگاه کنید به کتابهای نامبرده .

در باره این کتاب

نویسندهٔ این سطور در کتاب "دانشمندان عامه و مهدی موعود" جمعاً ۱۱۷ نفر را به تفصیل نام برده و گفتار آنها را نقل کرده و به عنوان اعترافات علمای عامه نسبت به واقعیت مهدی موعود شناسانده است .

پس از چاپ آن کتاب گروهی دیگر از دانشمندان عامه را یافتیم که در همین زمینه سخن گفته و اعتراف نموده اند شاید در چاپ دوم آن کتاب ۱۴۰ نفر از علمای عامه را نام ببریم که مانند جامعه شیعه، از ولادت پسر امام حسن عسکری (ع) به عنوان مهدی آل محمد (ص) خبر داده اند .

اهمیت این موضوع در اینست که مخالفان اولیه مسئله مهدی موعود، متأسفانه جمعی از علمای عامه بوده اند .

بنابراین بسیار به جاست که گفتار این عده را در پاسخ آنها و کسانی که هنوز در مسئله مهدی موعود تردید دارند، به ترتیب قرن نقل کنیم تا روشن شود که بسیار از دانشمندان بزرگ عامه در طول قرون گذشته اسلامی از ولادت پسر امام حسن عسکری خبر داده و دیگر از وفات او ذکری نکرده اند ! بلکه صریحاً گفته اند : او همان مهدی موعود است که شیعه اثنی عشری او را امام دوازدهم می داند .

در تعقیب این فکر، به نظر رسید که خوبست آنچه را در
کتاب یاد شده آورده ایم به طور اختصار در کتاب دیگر منتشر
سازیم و در اختیار طالبان مسائل اسلامی قرار دهیم تا با
مطالعه آن زودتر به نتیجه برسند. و اینک شما و مطالب این
کتاب.

تهران - علی دوانی ۱۰/۳/۱۳۵۸

۱- محمد بن ابی ثلج بغدادی متوفی به سال (۳۲۶)
که در بغداد میزیسته و همعصر نواب امام زمان بوده و اهل
تسنن او را از خود می دانسته اند ، بگفته خطیب در تاریخ
بغداد وی استاد ابوالحسن دارقطنی معروف است . ابن ابی
ثلج در کتاب (موالید و وفیات ائمه) به نقل از عتبه بن سعید
بن کنانه ، از احمد بن محمد فریابی شاگرد نصر بن علی جهضمی
استاد بخاری و مسلم ، آنجا که از فرزندان ابو محمد حسن عسکری
نام می برد ، فرزندان آنحضرت را محمد و موسی و فاطمه و عایشه
می داند (۱)

و از محمد بن همام نقل میکند که حکیمه عمه حضرت عسکری
(۱) مشهور اینست که تنها فرزند امام عسکری ، امام زمان است .

ولادت صاحب الامر را نقل کرده و گفته است که نام مادرش
"نرجس" بود .

باید دانست متن کتاب ابن ابی ثلج را که از ولادت امام
زمان به عنوان "محمد بن الحسن العسكري" خبر داده است
نه تن از علمای اهل تسنن روایت کرده اند . بدینگونه :

۲- ابوالعباس احمد بن ابراهیم بن علی کندی -

خطیب در تاریخ بغداد او را موثق دانسته و میگوید شاگرد
محمد بن جریر طبری و استاد ابونعیم اصفهانی بوده و در مکه
مزیسته است . وی مستقیماً از ابن ابی ثلج روایت کرده است .

۳- ابوعلی احمد بن محمد بن علی عمادی نسوی ، در

سال ۳۵۰ هـ روایت کتاب ابن ابی ثلج را از ابوالعباس کندی
شنیده و یادداشت کرده است .

۴- ابو مسعود احمد بن محمد بن عبدالعزیز ابن شاذان

بجلی ، روایت مزبور را بخط خود نوشته و برای ابومنصور شیرازی
خوانده است .

۵- ابومنصور عبدالرحیم بن محمد بن احمد بن شرابی

شیرازی - خبر مزبور را از ابومسعود سابق الذکر یادداشت
نموده است .

۶- ابومحمد اسعد بن احمد ثقفی ، از وی اخذ کرده است .

۷- ابوماجد محمد بن حامد بن عبدالمنعم بن عزیز واعظ ،

از ثقفی یاد داشت نموده است.

۸- ابو عبداله محمد بن عبد الواحد بن فاخر قرشی، از

ابوماجد نامبرده نقل می کند.

۹- محب الدین محمد بن محمود بن حسن معروف به

"ابن نجار" در گذشته سال (۶۴۳) شاگرد ابن جوزی و مدرس

مدرسه "مستنصریه" بغداد، مؤلف "ذیل تاریخ بغداد"

درسی جلد، حدیث مزبور را از مشایخ سه گانه خود یعنی

ابو محمد ثقفی و ابوماجد محمد بن حامد واعظ و ابو عبداله محمد

بن عبد الواحد قرشی، شنیده و ضبط کرده است. این سلسله

سند بهمین گونه که نگاشتیم در آغاز کتاب ابن ابی ثلج آمده

است.

۱۰- حافظ ابو محمد بلاذری طوسی (۳۳۹) که بگفته

سمعانی در "انساب" دانشمندی عارف به اخبار و حدیث

بوده، و طبق روایتی که شیخ عبد العزیز دهلوی در کتاب

"النزهه" از "الفضل المبین" پدرش شاه ولی الله دهلوی

بنقل از "ابن عقله مکی" در کتاب مسلسلات نقل می کند بلاذری

نامبرده گفته است: خبر داده به من (م ح م د) بن الحسن

بن علی المحجوب امام عصره، از پدرش از جدش علی بن

موسی الرضا... از پیغمبر اکرم از جبرئیل که گفت: ((خداوند

فرمود "الا اله الا الله لا اله الا ما من اقر بالتوحید دخل حمنی ومن

خل حصنی امن من عذابی یعنی: «من خدای یگانه ام هرکس اعتراف
 به یگانگی من نمود، به قلعه نیرومند من در آمده و هرکس به
 قلعه من در آید، از کفرش ایمن خواهد بود» (۱)
 بطوری که ملاحظه می‌شود **حافظ بلاذری طوسی** که
 در عصر خود از بزرگان علمای اهل تسنن بوده است، در این
 حدیث مسلسل، آنهم به نقل شیخ عبدالعزیز دهلوی مؤلف
تحفه اثنی عشریه در رد شیعه که از مخالفان سرسخت طایفه
 شیعه است، تصریح می‌کند که امام زمان و مهدی موعود اسلام
 (م ح م د) را شخصاً دیده است و از آنحضرت حدیث شنیده
 است! یعنی موضوعی که حتی در میان علمای بزرگ شیعه هم
 بدینگونه بی سابقه بوده است.

این حدیث را پانزده تن از علمای عامه از بلاذری نامبرده
 نقل کرده و مورد قبول قرار داده اند. فقط یکی از اینان
شمس محمد جزری چنانکه در سلسله سند متذکر شده اند،
 با دیده تردید بدان نگریسته، و از دو نفر دیگر یعنی
شعرانی و **سهوطی** هم جداگانه سخن می‌گوئیم. بنا بر این
 از این شانزده نفر سیزده تن آنان را در اینجا نام می‌بریم و
 (۱) استقصاء الافحام ص ۱۱۹ — باید دانست که این بلاذری
 غیر از احمد بن یحیی بلاذری مؤلف (فتوح
 البلدان) در گذشته سال ۲۷۹ هـ است.

تحت شماره می آوریم • اینک سلسله سند حدیث مزبور :

۱۱- شیخ محمد بن عقله که شاه ولی الله دهلوی از وی

اجازه داشته و حدیث را از مسلسلات او نقل کرده است •

۱۲- شیخ حسن بن علی عجمی - یگانه عصر خویش

استاد ابن عقله •

۱۳- حافظ جمال الدین باهلی - استاد حسن عجمی •

۱۴- محمد حجازی واعظ ، از جمال الدین باهلی •

شیخ عبدالوهاب شعرانی - صوفی زمان خویش •

جلال الدین سیوطی - مجتهد عصر •

۱۵- حافظ ابونعیم رضوان عقبی •

شمس محمد جزری - مقری عصر •

۱۶- جمال الدین محمد بن محمد بن جمال - امام زاهد

عصر •

۱۷- محمد بن مسعود - محدث بلاد فارس •

۱۸- شیخ سلیمان بن مظفر شیرازی - دانشمند بزرگ •

۱۹- عبدالسلام بن ابی ربیع حنفی - محدث عصر •

۲۰- ابوبکر عبدالله بن محمد بن شاپور قلانسی - شیخ

زمانه •

۲۱- عبدالعزیز - استاد وی •

۲۲- محمد آدمی - استاد عبدالعزیزنا مبرده و امام عصرش

۲۳- سلیمان بن ابراهیم بن محمد بن سلیمان - دانشمند
یگانه که حدیث مزبور را از حافظ ابو محمد بلاذری روایت کرده
است .

۲۴- ابونصر بخاری زنده در سال (۳۴۱) دانشمند
نسابه مشهور که صاحب "عمدة الطالب" به گفتار او استناد
می جوید . خطیب در تاریخ بغداد می گوید : چون ابونصر به
بغداد آمد علما (یعنی علمای سنی) از وی حدیث شنیدند و
خود هم بایک واسطه از او روایت می کند (ج ۹ ص ۱۲۲) ابونصر
بخاری در کتاب "سّر السلسلة العلویة" ذیل (الامام الحسن
بن علی العسکری) می نویسد : " جعفر بن علی همانست که
امامیه او را " جعفر کذاب " می نامند اینست که جعفر پس از
وفات برادرش حسن علیه السلام ، وجود پسر او حجت قائم را
انکار کرد ، و ارث برادرش را مطالبه نمود " (۱)

۲۵- علی بن حسین مسعودی (۳۴۶) دانشمند بزرگ
و جغرافی دان نامی که عامه بطور قطع او را از دانشمندان خود
می دانند ، در تاریخ "مروج الذهب" جلد ۴ ص ۱۹۹ می نویسد
" در سال ۲۶۰ هـ ابو محمد حسن بن علی : . . . بن حسین بن
علی بن ابیطالب علیهم السلام ، در زمان خلافت "معتد" به
سن ۲۹ سالگی وفات یافت و او پدر محمد منتظر و امام دوازدهم
(۱) سّر السلسلة العلویة ص ۴۰

شیعه امامیه است .

و نیز مسعودی در کتاب "التنبیه والاشراف" ص ۱۹۸
می نویسد : " امام آنها (شیعه) که تا موقع تألیف (یعنی سال
۳۴۵ هـ که مسعودی در مصر می زیسته) منتظر ظهورش میباشند
" محمد بن الحسن بن علی بن ابیطالب رضوان الله علیهم
اجمعین است "

۲۶- ابوبکر خوارزمی (۳۸۳) دانشمند مشهور در کتاب
(مفاتیح العلوم) تحت عنوان " صفات ائمه بر وفق مذهب
امامیه " می نویسد : " علی المرتضی حسن المجتبی ، حسین سید
الشهداء . . . حسن العسکری ، محمد المهدی القائم المنتظر
و او محمد بن الحسن بن علی . . . بن علی بن ابیطالب
علیهم السلام اجمعین است " (۱)

۲۷- محمد بن ابوالفوارس (۴۱۲) ذهبی در " دول
الاسلام " و ابن اثیر در " کامل التواریخ " ذیل حوادث سال یاد
شده او را " حافظ ابوالفتح محمد بن ابی الفوارس " نام برده ،
و سید نعمان آلوسی زاده در کتاب " جلاء العینین " از وی با
عناوین " ملك العلماء " ، وارث علوم علمای گذشته " یاد می کند .
محمد بن ابی فوارس در کتاب " اربعین " حدیث چهارم
از حضرت رضا و پدران آنحضرت تا پیغمبر روایت میکند که
رسول خدا خطاب به امیر المؤمنین راجع به اهمیت دوستی يك

(۱) مفاتیح العلوم - ص ۳۲

يك ائمه اطهار سخن گفت و مژده ها داد و در آخر فرمود: "و هر کس میخواهد ایمانش کامل و اسلامش نیکو باشد، پسر او (امام حسن عسکری) صاحب الزمان مهدی را دوست بدارد. اینان چراغهای فروزان شبهای دیجور گمراهی و پیشوایان برحق و پرچمهای فضیلت هستند. هرکس آنها را دوست بدارد و سرپرست خود بداند، من بهشت را برای او ضمانت میکنم" (۱)

۲۸ - حافظ ابوبکر احمد بن حسین بیهقی شافعی (۴۵۸)

در کتاب "شعب الایمان" می نویسد: مردم در باره "مهدی" اختلاف نظر دارند. . . . طایفه دیگری می گویند:

"مهدی موعود در روز جمعه نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری متولد شده است، او امام حجت قائم منتظر محمد بن الحسن العسکری است که به سرداب سامره درآمد و زنده است، و از انظار مردم پنهان می باشد، و به هنگام ظهور دنیا را پراز عدل و داد می کند، چنانکه پراز ظلم و ستم شده باشد.

و میگویند: طول عمر او منع عقلی ندارد. مانند عیسی بن مریم و خضر علیهما السلام. اینان شیعه امامیه هستند. گروهی از اهل کشف نیز در این عقیده با ایشان موافقت دارند.

توضیح: محدث عالی مقام حاج میرزا حسین نوری، پس از نقل سخن بیهقی می نویسد: "لازم به ذکر نیست که منظور بیهقی از "گروهی از اهل کشف" غیر از محیی الدین عربی و

(۱) کشف الاستار ص ۲۷.

غیره است که سالها بعد از وی آمده اند. مشاهیر اهل کشف در نزد بزرگان عاقله، پیش از زمان بیهقی، حسین بن منصور حلاج و جنید بغدادی و ابوالحسن و رآف و ابوبکر شبلی و ابوعلی رود باری و سهل بن عبدالله شوشتری و امثال ایشان نیست ظاهر عیارت بیهقی نمی‌رساند که در باره ولادت امام زمان شك داشته است (۱)

۲۹- مؤلف مجله التواریخ - مؤلف سنی نامعلوم ایسن کتاب فارسی معتبر که آنرا در سال (۵۲۰) هـ تألیف کرده است در "فصل ذکر جماعتی از اهل بیت پیغامبر علیهم السلام" پس از ذکر نام امام حسن عسکری (ع) می‌نویسد: "فرزندش ابوالقاسم محمد بن الحسن" است (۲)

۳۰- شیخ احمد جامی (۵۳۶) عارف معروف، بنقل شیخ سلیمان حنفی در کتاب پرارزش "بنا بیع الموده" ص ۴۷ مهدی موعود را در اشعار زیر پسر امام حسن عسکری داشته است:

من زمهر حیدرم هر لحظه در دل صد صفاست

از پس حیدر حسن ما را امام و رهنماست
همچو کلب افتاده ام بر خاک درگاه حسین
خاک نعلین حسین اندرد و چشم توتیاست
عابدین تاج سرو باقر دو چشم روشنم

دین جعفر برحق است و مذهب موسی رواست
(۱) کشف الاستار ص ۶۳

(۲) مجله التواریخ و القصص - به تصحیح مرحوم ملک الشعرا یبهار
ص ۴۵۸ (۲۳)

ای موالی وصف سلطان خراسان را شنو
 ذره ای از خاک قبرش درد مندان را دواست
 پیشوای مؤمنان است ای سلیمانان تقی
 گر نقی را دوست داری بر همه ملت رواست
 عسکری نور دو چشم آدم است و عالم است
 همچو یبک مهدی سپسالار در عالم کجاست
 شاعران از بهر سیم و زر سخنها گفته اند

"احمد جالی" غلام خاص شاه اولیاست

۳۱- ابوالفضل یحیی بن سلامه خصکی شافعی (۵۵۳)

سبط ابن جوزی در "تذکره خواص الامه" در پایان شرح حال
 ائمه اطهار قصیده ای طولانی از ابوالفضل یحیی بن سلامه
 خصکی شافعی نقل می کند ، و می گوید : وی این قصیده را که
 همه ائمه را در آن گرد آورده است در بغداد بر خطیب تبریزی
 قرائت نمود .

از جمله اشعار قصیده اینست :

ای کسی که راجع به محبت اهل بیت از من سؤال نمودی .
 که آیا علناً اعتراف به آن می کنی یا آنرا انکار مینمایم ؟
 نه نه ! محبت آنان با گوشت و خون من آمیخته شده .
 آنها پیشوای من در گرایش به حق و حقیقت هستند .
 آنها حیدر و حسن و حسین و علی بن الحسین و فرزندش
 و جعفر صادق و پسر جعفر موسی ، و آقای پس / اوست .

یعنی امام رضا و پس از وی پسرش محمد آنگاه علی پس از او .
پس از علی حسن و بعد از وی محمد بن الحسن است که او را از
دست داده ایم (۱)

۳۲- ابن خشاب بغدادی (۵۶۷) دانشمند مشهور و
نحوی معروف "تاریخ موالید الائمة و وفیاتهم" که ابن صباغ
مالکی در "الفصول المهمة" و شیخ سلیمان حنفی در "ینابیع
الموده" به نقل از ابونعیم اصفهانی در "اربعین" از آن نام
برده و نقل می کنند، از امام رضا علیه السلام روایت میکند که
فرمود: "خلف صالح از اولاد ابومحمد حسن بن علی است، و
صاحب الزمان و مهدی اوست" و از حضرت صادق نیز روایت
میکند که فرمود: "خلف صالح از فرزندان من است او مهدی
است . نامش (م ح م د) و کینه اش ابوالقاسم می باشد، و آخر
الزمان قیام می کند و نام مادرش صیقل است" (۲)

۳۳- موفق به احمد حنفی (۵۶۸) معروف به "اخطب
خطبای خوارزم" در کتاب "مناقب" خود از فخر القضاة نجم
الدین ابومنصور محمد بن الحسین بن محمد بغدادی به سند
خود از سلمان فارسی روایت می کند که پیغمبر ضمن حدیث
مفصلی در شب معراج خداوند ضمن مکالمه با آنحضرت در باره
(۱) تذکرة خواص الامة - ص ۳۶۵ - در ینابیع الموده بدون
اینکه نام ببرد می گوید: یکی از شافعیه گفته . . . ص ۴۷۴ .
(۲) ینابیع الموده - ص ۴۹۱ .

ائمه طاهرین در آخر فرمود : ۰۰۰ ای محمد ! آیا نمیخواهی
آنها را به بینی؟ گفتم : بله ای خداوند .

خدا فرمود : نگاه کن ! چون نگاه کردم دیدم علی و فاطمه
و حسن و حسین و علی بن الحسن و محمد بن علی و جعفر بن
محمد ، و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و
علی بن محمد و حسن بن علی و مهدی در هاله ای از نور
ایستاده اند و نماز می گذارند و " مهدی " در وسط آنها مانند
ستاره ای می درخشد .

آنگاه خدا فرمود : ای محمد ! اینان حجت های من هستند
و مهدی کسی است که انتقام خون عترت تو را خواهد گرفت . به
عزت و جلال خودم که او حجت واجبی است برای دوستان من
و اوست که از دشمنان من انتقام می گیرد (۱)

۳۴- فخرالدین رازی (۶۰۶) دانشمند متفکر و فیلسوف
مفسر و محقق عالی مقام در کتاب " الفرق " که به ضمیمه چهارده
رساله دیگر از او و سایر دانشمندان توسط آقای سید محمد باقر
سبزواری استاد دانشکده الهیات تهران ترجمه و انتشار یافته
است، ضمن شمارش فرقه های شیعه می نویسد : " سیزدهم
منتظران اند - اینان عقیده دارند که امامت بعد از امام حسن
عسکری فرزند او راست است که اکنون از نظرها غائب است و روزی
ظهور کند و حاضر شود . امامیه زمان ما بر این مذهب باشند و

(۱) کشف الاستار - ص ۶۱ - ۶۲ .

هم ایشان در دعا گویند : اللهم صل علی محمد المصطفی وعلی المرتضی . . . و الحسن بن علی و محمد بن الحسن العسکری الامام القائم المنتظر . . .

۳۵- الناصر لدين الله خليفه عباسی در سال (۶۰۶)

دستور داد سردابی را که امام زمان علیه السلام در آن غائب شده است تعمیر کنند ، و در کتیبه ای بر چوب ساج دستور او را برای تعمیر سرداب و تاریخ آن و آیاتی چند از قرآن مجید در منقبت اهل بیت عصمت نوشته اند از جمله اینست : " بسم الله الرحمن الرحيم - محمد رسول الله امير المؤمنين علی ولی الله فاطمه ، الحسن بن علی ، الحسين بن علی ، جعفر بن محمد موسی بن جعفر علی بن موسی ، محمد بن علی ، علی بن محمد الحسن بن علی ، و محمد بن الحسن القائم بالحق عليهم السلام "

محدث نوری پس از نقل این مطلب می نویسد : " اگر تمام علمای عصر ناصر (از اهل تسنن) در انکار وجود امام زمان و متولد شدن او ، اتفاق نظر داشتند ، بر حسب عادت دشوار بلکه محال بود که او اقدام به چنین امری کند .

علت اینکه ما " ناصر " را در ردیف دانشمندان معتقد به وجود امام زمان شمردیم اینست که ناصر از لحاظ فضل و دانش در میان محدثان عصر خود ممتاز بوده است . زیرا ابن سکینه و ابن اخضر و ابن نجار و ابن دامغانی ، از وی روایت

کرده اند ! (۱)

۳۶- یاقوت حموی (۶۲۶) دانشمند جغرافی نامدار در
"معجم البلدان" در لفظ "سامرا" می نویسد : سرداب معروف
که شیعه عقیده دارد مهدی آنها از آن بیرون می آید، در مسجد
جامع آن واقع است .

و در دو صفحه بعد می گوید : "سامرا در دولت مستعین
(خلیفه عباسی) بکلی ویران شد . بطوری که جز زیارت گاهی
که شیعه معتقد است سرداب قائم مهدی در آنست، چیزی از
آن باقی نمانده است" و در آخر بحث از "سامره" می نویسد :
"و در سامره است قبر امام علی بن محمد بن علی بن موسی بن
جعفر و پسرش حسن عسکری، و هم در آنجا به عقیده شیعه
امامیه "منتظر" غائب شد"

۳۷- شیخ فریدالدین عطار مقتول در (۶۲۷) عارف مشهور
قرن هفتم هجری که در اول "تذکره الاولیاء" شرح حال امام
صادق بدبینی خود را نسبت به شیعه پنهان نمی دارد در کتاب
"مظهر الصفات" می گوید :

مصطفی ختم رسل شد در جهان مرتضی ختم ولایت در عیان
جمله فرزندان حیدر اولیاء جمله يك نورند حق کرد این ندا
و بعد از آنکه بقیه ائمه طاهرین را نام می برد و به امام زمان
می رسد می گوید :

(۱) کشف الاستار - ص ۴۳ .

صد هزاران اولیاء روی زمین
یا الهی مهدیم از غیب آر !
مهدی هادی است تاج اتقیا
ای تو ختم اولیای این زمان
از خدا خواهند مهدی را یقین
تاج جهان عدل گردد آشکار !
بهترین خلق به برج اولیاء
واژه معنی نهائی جان جان
بنده عطار تثنای خوان آمده

۳۸- ابن اثیر جزری (۶۳۰) مورخ نامی در تاریخ مشهورش

"الکامل" در نه جلد بزرگ که مکرر به طبع رسیده است، ذیل
حوادث سال ۲۶۰ هـ می نویسد: "در این سال وفات یافت
حسن بن علی بن محمد... بن علی بن ابیطالب علیه السلام
ابو محمد علوی عسکری، و اوست که به عقیده امامیه یکی از امامان
دوازده گانه است، و پدر "محمد" است که معتقدند در سرداب
سامره باید آشکار شود (۱)

۳۹- شیخ عامر بصری (عارف متأله که در سوانسی

روم اقامت داشته است، سراینده قصیده تائیه موسوم به
"ذات الانوار" که عمر بن فارض اندلسی مصری در گذشته سال
۶۳۲ هـ آنرا سرآمد قصائد دانسته است، و مشتمل بر دوازده
نور در معارف و حکم و آداب می باشد در "نور نهم" که از
صاحب الزمان و اشتیاق به ظهور آن وجود مقدس سخن میگوید
می سراید:

ای پیشوای هدایت ! تا کی غائب خواهی بود؟

(۱) الکامل- ج ۵ حوادث سال ۲۶۰- شیعه هرگز منتظر نیست

امام زمان از سرداب سامره (۲۹) ظهور کند.

- ای پدر ما ! با ظهورت بسر ما منت بگذار !
- ما چشم به پرچمهای سپاهت داریم که می آید .
 - و بوی مشک آن به مشام ما می وزد !
 - جهان از این مژده غرق در شادی می شود .
 - و دهانها از مسرت این مژده باز می ماند .
 - ما خسته شدیم و انتظار به درازا کشید : ای قطب وجود .
 - تو را بخدا سعی کن که به لقایت نائل گردیم .

تا آنجا که میگوید

در آمدن شتاب کن تا بتوانیم تو را ببینیم .

که دیدن محبوب پس از غیبه طولانی لذت خاص دارد !

۴۰ - محبی الدین عربی (۶۳۷) دانشمند و عارف بزرگ که عموم دانشمندان عامه و عرفای شیعه او را سرآمد عارفان و اصل به حق و رئیس شریعت و حقیقت و طریقت ! می دانستند .

طبق نوشته عارف مشهور عبدالوهاب شعرانی در کتاب "الیواقیت و الجواهر" که بمنزله شرح مغلقات "فتوحات مکیه" محبی الدین است، وی در باب (۳۶۶) کتاب "فتوحات" می نویسد : "مهدی از عترت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و از فرزندان فاطمه رضی الله عنها، و جدش حسین بن علی بن ابیطالب است، پدر او امام حسن عسکری پسر امام علی النقی پسر امام محمد تقی پسر امام علی الرضا پسر امام موسی

الکاظم پسر امام جعفر صادق پسر امام محمد باقر پسر امام
 زین العابدین علی، پسر امام حسین پسر امام علی بن ابیطالب
 رضی الله عنه است (۱) باید دانست که در نسخ بعدی و چاپ
 شده فتوحات " این قسمت که تصریح به نام محمد بن الحسن و
 پدران آن حضرت شده باشد نیست. مسلم است که به وسیله
 بدخواهان از همان روز نخست حذف شده است. ولی نسخه
 شعرانی دانشمند و عارف مشهور که از مفاخر علمای عامه و مورد
 اعتماد عموم عرفای سنی و شیعی است، بوده است، و نقل
 شعرانی به تنهایی برای استناد کافی است. بخصوص که
 "یواقیت" او شرح کلمات "فتوحات" محیی الدین است!

۴۱- شیخ سعدالدین حموی (۶۵۰) خلیفه و جانشین

نجم الدین کبری مقتول در (۶۱۸) کتاب مستقلی در حالات و
 صفات امام زمان علیه السلام نوشته، و آنحضرت را مطابق عقیده
 شیعه صاحب الزمان دانسته است. چنانکه عبدالرحمن صوفی
 در "مرآت الاسرار" نقل کرده است (۲)

شیخ عزیزالدین نسفی در رساله ای که به فارسی درباره
 نبوت و ولایت نوشته است می نویسد: "شیخ الشیوخ سعدالدین
 حموی قدس الله سره می فرماید: "..... و چون دین جدید و

(۱) الیواقیت و الجواهر- مبحث ۶۵ طبع منطبقه از هر مصر
 ج ۲ ص ۱۴۵.

(۲) کشف الاستار- ص ۵۵.

شریعت جدیده به محمد صلی اله علیه و آله وسلم نازل شد از نزد خدای اسم ولی در دین محمد پدید آمد . حق تعالی دوازده کس از اهل بیت محمد (ص) را برگزید ، و وارثان او گردانید و مقرب حضرت خود کرد ، و به ولایت خود مخصوص گردانید ، و ایشان را نایبان محمد (ص) و وارثان او گردانید که حدیث العلماء ورثة الانبیاء در حق این دوازده کس فرمود ، و حدیث علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل در حق ایشان فرمود . اما ولی آخرین امت ، ولی دوازدهم و نایب دوازدهم می باشد . خاتم اولیاء و مهدی صاحب الزمان اوست . سپس شیخ عزیز الدین می گوید : و شیخ می فرماید : " که اولیاء در عالم بیش از دوازده نیستند " (۱)

۴۲ - شیخ عزیز الدین نسفی (۶۱۶) همین دانشمند است که بگفته شیخ سلیمان حنفی در "ینابیع الموده" گفتار سعد الدین حموی را نقل کرده و خود می افزاید که شیخ فرموده است : " اولیاء در عالم بیش از دوازده تن نیستند " اگر خود وی عقیده به این مطلب نداشت ، بدینگونه نقل نمی کرد .

محدث نوری در "کشف الاستار" و به پیروی از وی مؤلف "منتخب الاثر" در کتاب مزبور صفحه ۳۲۹ این عزیز الدین نسفی را صاحب "عقاید نسفی" کتاب مشهور در علم کلام دانسته اند ، در صورتی که صاحب عقاید نسفی : عمر بن محمد

(۱) ینابیع الموده - ص ۴۷۴ .

نسفی در گذشته سال (۵۳۷) هجری و لقبش نجم الدین بوده است. این عزیز الدین نسفی تقریباً صد سال بعد از صاحب عقاید میزیسته و از عرفا و نویسندگان قرن هفتم هجری است.

۴۳- کمال الدین محمد بن طلحه شافعی (۶۵۰) سبکی

در "طبقات الشافعیة" او را از فقهاء و دانشمندان عقاید و مذاهب دانسته و یافعی در "مرآت الجنان" ذیل حوادث سال (۶۵۰) مینویسد رئیس محتشم و فقیهسی توانا، و در فقه و علم خلاف استاد بود.

محمد بن طلحه در کتاب "مطالب السؤل فی مناقب آل الرسول" طی دوازده باب راجع به ائمه طاهرین سخن گفته و از جمله می نویسد: "باب یازدهم - ابو محمد حسن - عسکری متولد در سال ۲۳۱ هجری منقبت و مزیت بزرگی که خداوند به وی اختصاص داده و آنرا صفت دائمی او نموده است بطوری که جهان آنرا کهنه نمی گرداند، و زبان های مردم آنرا فراموش نمی کند، اینست که محمد مهدی را از نسل او قرار داده و پسر اوست" !!!

"باب دوازدهم - ابوالقاسم محمد بن الحسن الخالص بن علی ... بن علی المرتضی امیر المؤمنین علی بن ابیطالب المهدی الحجة الخلف الصالح المنتظر علیهم السلام و رحمته و برکاته"

سپس در اشعاری می‌گوید : خداوند خلف حجت راثاً بید کرده است، و ما را به شناخت او به راه راست هدایت نموده است. پیامبر در باره او سخن گفته که خود ما (اهل تسنن) آنرا روایت کرده ایم، و علمای ما نیز معنی آنرا درك کرده اند (۱) و می‌بینند که احادیث مهدی در باره حجت بن الحسن مطابق در آمده و اسم با مسما است!

در انتساب کتاب "مطالب السؤل" به ابن طلحه شافعی کافی است که بگوئیم "ابن تیمیه سلفی" با همه دشمنی که نسبت به شیعه و این قبیل کتب اهل تسنن در باره عقاید شیعه دارد، در کتاب "منهاج السنة" آنرا از تألیفات ابن طلحه دانسته است! این کتاب در ایران و هند و عراق چاپ شده است.

۴۴ - سبط ابن جوزی (۶۵۴) شمس الدین ابوالمظفر

یوسف بن قزاونعلی بن عبدالله بغدادی حنفی نوه دختری ابوالفرج ابن جوزی دانشمند مشهور. ابن خلکان در "وفیات الاعیان" و یافعی در "مرآت الجنان" و ابن شحنه در "روضه المناظر" و دیگران او را به علم و دانش و عظمت ستوده، و پیشوائی بزرگ و فقیهی توانا و واعظی زبردست دانسته اند که

(۱) وقد قال رسول الله قولا قدروا بيناه

و ذو العلم بما قال اذا ادرك مناه

یری الاخبار فی المهدی جائت بمسماه

وقد ابداه بالنسبة والوصف و سماه

دُر و گوهر از قلم و بیانش تراوش می کرده است .
و نوشته اند که خلیفه با اهل حرم در مجلس وعظش
می نشست و خاص و عام از علوم سرشارش بهره می گرفته اند .
وی مؤلف کتابهای متعدد از جمله تاریخ بزرگ " منسرات
الزمان " در چهل جلد است !

سبط ابن جوزی در کتاب پر ارزش خود " تذکره خواص
الامة " که شرح حال ائمه طاهرین است، پس از شرح حال
امام حسن عسکری - می نویسد : " فصل - امام (مرح م د) ، پسر
امام حسن بن علی . . . بن علی بن ابیطالب علیهم السلام
کنیه وی ابو عبدالله و ابوالقاسم و خلف حجت ، صاحب الزمان و
قائم منتظر است . او آخرین امام از ائمه اهل بیت علیهم السلام
است سپس در باره حضرت و تطبیق وجودش با روایات مهدی
که در منابع اهل تسنن آمده باشند ابن طلحه شافعی به تفصیل
سخن گفته است .

" تذکره خواص الامة " مکرر بطبع رسیده است .

۴۵ - شیخ ابوالحسن شاذلی (۶۵۶) علی بن عبدالله
مغربی معروف به " ابوالحسن شاذلی " سر سلسله طائفه صوفیه
شاذلیه ، از مغرب شمال افریقا ، به عراق آمد و در اسکندریه
سکونت ورزید و در راه حج در بندر " عیدآب " مصر بدرود حیات
گفت .

علی اکبر مؤودی هندی در کتاب " مکاشفات " حاشیه

نفحات الانس جامی می نویسد : " شیخ محیی الدین عربی
در مبحث چهل و پنجم فتوحات نوشته است . ابوالحسن
شاذلی رضی الله عنه گفته است : " قطب پانزده علامت دارد از
جمله اینکه از عصمت و رحمت و خلافت و نیابت نیرو بگیرد ، و به
حاملان عرش نیرو بدهد ، و حقیقت ذات برای او کشف شود ، و
بهمه صفات احاطه پیدا کند "

اعتقاد به اینکه مهدی موعود رضی الله عنه موجود است و او
بعد از پدرش حسن عسکری قطب است ، همانطور که حسن
بعد از پدرش و هکذا دیگر پدرانش تا امام علی بن ابیطالب
کرنا الله به وجوههم قطب بودند ، اشاره به اینست که انحصار
این رتبه در وجود آنها از زمانی که قطبیت در وجود جدش علی
بن ابیطالب تثبیت شد ، تا تکمیل آن در وی (مهدی) صحیح
است . پس هر قطب دیگری با رتبه مزبور بواسطه نیابت از امام
مهدی است . زیرا او از انظار عام و خاص غائب است ، ولی از
نظر خاصان مخصوص غائب نیست "

سپس مؤدی می نویسد : " صاحب " مواقیت " این مطلب
را از شیخ محیی الدین و غیره رضی الله عنه و عنهم نقل کرده
است (۱)

بطوری که ملاحظه می شود " شاذلی " به مذاق اهل تصوف
طوری قطب را تعریف کرده است که جز به امام زمان محمد

(۱) استقصاء الافحام - ص ۹۸ .

بن الحسن العسكري تطبیق نشود ، و بهمین جهت نیز
محبی الدین به پیروی از او توضیح داده و مؤدی هم میگوید :
شاذلی عقیده داشته که محمد بن الحسن العسكري و پسران
او تا علی بن ابیطالب می باید قطب باشند (۱)

۴۶- حافظ محمد بن یوسف کنجی شافعی (۶۵۸) ابن

صباغ مالکی در کتاب "الفصول المهمة" از "کنجی شافعی" به
"امام حافظ" تعبیر می کند . ابن حجر عسقلانی هم در "فتح
الباری" شرح صحیح بخاری ، به روایات او استناد می جوید .
حاج خلیفه چلبی در "کشف الظنون" می نویسد : کفایة الطالب
فی مناقب علی بن ابیطالب علیه السلام تألیف حافظ ابو عبدالله
محمد بن یوسف کنجی شافعی در گذشته سال ۶۵۸ و هم
می نویسد : "البیان فی اخبار صاحب الزمان" از ابو عبدالله
محمد بن یوسف کنجی شافعی است

این دانشمند عالیقدر در کتاب "کفایة الطالب یک یک
امامان را نام می برد و مختصری از احوال آنها را می نگارد ، و در
بخش امام یازدهم می نویسد : "ابو محمد حسن - العسكري -
در خانه اش واقع در سامره مدفون گردید . یک پسر از خود
باقی گذارد و او "امام منتظر صلوات الله علیه" است ! که ما
کتاب خود را با نام او ختم می کنیم ، و جداگانه راجع به او بحث

(۱) استقصاء الافحام - ص ۹۸ .

می‌نمائیم (۱)

سپس در کتاب "البیان فی اخبار صاحب الزمان" که مکرر از آن نام برده‌ایم به تفصیل در باره آن حضرت سخن گفته و در باب ۲۵ می‌نویسد: "از هنگامی که غیبت نموده تاکنون زنده است، و بقای او تاکنون از نظر عقلی، اشکالی ندارد و ۰۰۰ (۲)

۴۷- جلال الدین محمد بلخی (۶۷۲) سراینده کتاب بزرگ "مثنوی" و عارف مشهور اسلامی، به نقل شیخ سلیمان حنفی در ینابیع الموده می‌گوید:

ای سرور مردان علی، مستان سلامت میکنند

وی صفدر مردان علی، مستان سلامت میکنند

باقاتل کفارگو، بادین و بادیندارگو

باحیدر کرارگو، مستان سلامت میکنند

بادرچ دو گوهر بگو، بابرچ دو اختر بگو

باشبر و شبیر بگو، مستان سلامت میکنند

بازین دین عابد بگو، بانور دین باقر بگو

باجعفر صادق بگو، مستان سلامت میکنند

باموسی کاظم بگو، باطوسی عالم بگو

باتقی قائم بگو، مستان سلامت میکنند

(۱) کفایة الطالب - چاپ سنگی - ص ۳۱۲ .

(۲) استدلال این دانشمند گرانمایه منصف رادر بخش طول

عمر حضرت خواهیم دید .

بامیردین هادی بگو، باعسکری مهدی بگو

با آن ولی مهدی بگو، مستان سلامت میکنند

۴۸- شیخ صدرالدین قونوی (۶۷۳) دانشمند و عارف نامور

به گفته شیخ سلیمان حنفی در قصیده ای که با این بیت

شروع می شود (یقوم بامر الله فی الارض ظاهراً) به تفصیل در

باره مهدی موعود سخن گفته است . سپس می نویسد : " شیخ

صدرالدین به شاگردانش وصیت کرده بود که کتب وی در پزشکی

و حکمت را بفروشند و پولش را به فقرا صدقه دهند ، ولی کتب

تفسیر و احادیث و تصوف را در کتابخانه نگاه دارند و افزوده

بود که در شب اول درگذشت من هفتاد هزار بار " لا اله الا الله "

برایم قرائت کنید ، و از جانب من به مهدی علیه السلام سلام

برسانید (۱)

اگر صدرالدین قونوی عقیده به زنده بودن مهدی موعود

نداشته هیچوقت وصیت نمی کرد که شاگردانش اگر به " مهدی

علیه السلام " برخورد نمودند سلام او را به وی برسانند! و مسلم

است که مهدی زنده جز پسر امام عسکری نمی تواند باشد .

۴۹- ابن ازرق - ابوالفضل عبدالله بن محمد بن عبید

الوهاب فارقی (۵۹۰) ابن خلکان در " وفيات الاعیان " می نویسد

" ابن ازرق در تاریخ میا فارقین گفته است :

مهدی - پسر امام حسن عسکری - در ۱۹ ربیع الاول

(۱) ینابیع المودة - ص ۴۶۸ .

سال ۲۵۸ متولد گردید (۱) آنچه برای ما مهم است اعتراف این
ارزق به ولادت مهدی پسر حسن بن علی . . . بن ابیطالب
است، و گرنه گفتیم - که مشهور میان دانشمندان ما اینست
که امام زمان در نیمه شعبان سال ۲۵۵ متولد شده است.

۵۰- قاضی القضاة ابن خلکان اشعری شافعی (۶۸۱)

از مفاخر دانشمندان عامه که از تعصب خاص هم نسبت به
شیعه برخوردار است، در تاریخ مشهور خود "وفیات الاعیان"
در پایان شرح حال ائمه طاهرین می نویسد: . . . ابوالقاسم
محمد بن الحسن العسکری دوازدهمین امام به اعتقاد امامیه
است و معروف به "حجت" می باشد، و همانست که شیعیان
عقیده دارند "منتظر" و "قائم" و "مهدی" است او صاحب
سرداب است. آراء شیعه راجع به وی زیاد است. شیعیان
منتظرند که وی در آخر الزمان از سرداب سامره بیرون آید.
ولادتش سال ۲۵۵ هجری است. هنگام وفات پدرش پنجساله
بود" (۲)

توضیح: آنچه برای مادر اینجانیز اهمیت دارد اینست
که "ابن خلکان" از پسر امام حسن^{عکری} به عنوان "ابوالقاسم محمد"
خبر داده و تولدش را مطابق مشهور سال ۲۵۵ هـ دانسته
است، و گرنه شیعه بهیچوجه منتظر نیست که در آخر الزمان

(۱) جلد سوم صفحه ۳۱۶ .

(۲) وفیات الاعیان - ج ۳ ص ۳۱۶ .

آنحضرت از سرداب سامره در آید . بلکه عقیده دارند در سرداب خانه پدرش از نظرها غائب گردید .

۵۱- حمد الله مستوفی قزوینی (۷۳۰) مؤلف "نزهة القلوب" در جغرافی و "تاریخ گزیده" که هر دو رابه فارسی سلیس نوشته ، و خود او از نویسندگان بنام سنیان است .
حمد الله مستوفی در کتاب اخیرش یعنی تاریخ گزیده ضمن شرح زندگانی ائمه معصومین در باره امام دوازدهم می نویسد :
"المهدی - محمد بن الحسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر . . . بن علی المرتضی ، دوازدهم امام است و خاتم معصومین ، چهار سال و نهم امام بود ، و شب پنجشنبه منتصف شعبان سنه خمس و خمسين و مائتين (۲۵۵) به سامره متولد شد . چون نه سال گذشت ، در رمضان اربع و ستین و مائتين (۲۶۴) غائب شده " (۱)

گفتیم که مشهور میان دانشمندان شیعه اینست که امام زمان در شب جمعه نیمه شعبان متولد شد ، و هنگامیکه پنجساله بود در سال ۲۶۰ هـ که پدر بزرگوارش شهید شد ، غائب گردید

۵۲- کمال الدین عبدالرزاق کاشانی (۷۳۶) در کتاب

"تحفة الاخوان فی خصائص الفتیان" می نویسد : "چنانکه مبدأ نبوت و مظهر آن آدم صلی الله است ، و قطب آن ابراهیم خلیل و خاتم آن محمد حبیب الله (ص) مبدأ فتوت هم ابراهیم

(۱) تاریخ گزیده - ص ۲۰۶ .

خلیل است، و قطب آن محمد مهدی (ع) می باشد که خاتم
ولایت است (۱)

۵۳- شیخ علاء الدوله سمنانی (۷۳۶) عارف مشهور بنقل
جامی در "شواهد التنبؤة" ضمن بیان سلسله اقطاب و ابدال
از نظر عرفا و صوفیان می نویسد: یکی از کسانی که به مرتبت
قطبیت رسید، محمد بن الحسن العسکری رضی الله عنه و عن
آبائه الکرام از ائمه اهل بیت الطهاره است (۲)

۵۴- حافظ شمس الدین محمد ذهبی (۷۴۸) مؤرخ مشهور
در کتاب "العبر فی خبر من غیر ج" ۲ ص ۲۰ ذیل سال (۲۶۰) ه
می نویسد: در این سال وفات یافت حسن بن علی بن محمد...
بن جعفر صادق، یکی از ائمه اثناعشر که شیعیان آنها را
معصوم می دانند، و او پدر "منتظر" صاحب سرداب است.
و در کتاب "دول الاسلام" ج ۱ ص ۱۱۵ می نویسد: در
این سال (۲۶۰) حسن بن علی بن الجواد بن رضا علوی یکی
از امامان اثناعشر که رافضیان عقیده به عصمت آنها دارند،
وفات یافت، و او پدر منتظر آنها محمد بن الحسن است ذهبی
در "تاریخ الاسلام" نیز نوشته است: محمد بن الحسن
العسکری... آخرین امامان اثنی عشریه و "منتظر شیعیان
است که عقیده دارند "مهدی" اوست.

(۱) سرچشمه تصوف در ایران - تألیف سعید نفیسی - ص ۲۱۶.
(۲) با عقیده به ابدال و اقطاب نداریم آنچه برای ما مهم است
اعتراف علاء الدوله به ولادت آنحضرت بعنوان محمد بن الحسن
العسکری است. (۴۲)

۵۵- ابن الوردی زین الدین عمر بن مظفر (۷۴۹) از

اولاد عبد الرحمن بن ابی بکر و فقیه و قاضی شهر حلب در تاریخ خود "تتمة المختصر" بنام "تاریخ ابن الوری" ذیل حوادث سال ۲۵۴ می نویسد: "در این سال علی ملقب به زکوی و هادی یکی از ائمه اثناعشر به اعتقاد امامیه در سامره رحلت کرد. او امام دهم از ائمه دوازده گانه و پدر حسن عسکری و حسن عسکری پدر محمد منتظر صاحب سرداب است. ولادت "منتظر" سال ۲۵۵ بوده."

شیعه عقیده دارد که وی وارد سرداب خانه پدرش شده و مادرش به او می نگریست و دیگر بسوی او بازنگشت (۱)

۵۶- صلاح الدین خلیل بن ابیک صفدی (۷۶۴)

دانشمند معروف مؤلف کتابهای "الوافی بالوفیات" و "شرح لامیه العجم" و غیره، در رساله "شرح الدائرة" نوشته است: "مهدی موعود امام دوازدهم از ائمه اثناعشر است. اول آنها سیدنا علی است، و آخر آنان مهدی رضی الله عنه و نفعنا الله بهم است (۲)

۵۷- شیخ عبداله بن محمد مطیری مدنی شافعی (۷۶۵)

در کتاب "الریاض الزاهرة فی فضل آل بیت النبی و عترته الطاهرة" یکصد و پنجاه و یک حدیث در فضائل و مناقب ائمه (۱) تاریخ ابن الوردی - ج ۱ ص ۳۱۸ - جمله آخر را فقط در اینجا می بینیم!

(۲) ینابیع الموده - ص ۴۷۱ - (۴۳)

اهلبیت علیهم السلام آورده ، و در آخرین حدیث آن ، روایت میکند که یکی از دودمان حسین بن علی رضی الله عنه مهدی^۲ است که در آخر الزمان خواهد آمد تا آنجا که میگوید . . .

"امام اول علی بن ابیطالب رضی الله عنه . . . و امام یازدهم حسن عسکری رضی الله عنه ، و امام دوازدهم فرزند وی محمد القائم مهدی رضی الله عنه است ."

پیش از آنکه امام مهدی متولد گردد ، در میان ملت اسلام ، از جانب پیامبر (ص) و علی بن ابیطالب رضی الله عنه و بقیه پدران بزرگوارش ، راجع به اینکه وی امام دوازدهم است ، تصریح شده بود ، و اینکه با شمشیر قیام می کند و "قائم منتظر" چنانکه در اخبار صحیح وارد شده است . امام دوازدهم پیش از قیامش دو غیبت دارد . . . (۱)

۵۸- شیخ عبدالله یافعی (۷۶۸) وی از علمای یمن و

مقیم مکه و مدینه بوده ، از دانشمندان بنام قرن هشتم هجری است . در تاریخ مشهورش "مرآت الجنان" ذیل حوادث سال (۲۶۰) می نویسد : "در این سال وفات یافت شریف عسکری ابو محمد حسن بن علی . . . یکی از امامان اثناعشر به اعتقاد امامیه ، و او در نزد ایشان پدر "منتظر" صاحب سرداب است (۲)

(۱) کشف الاستار - ص ۲۱۵ .

(۲) مرآت الجنان - ج ۲ ص ۱۷۲ .

۵۹- فصیح احمد خوافی متولد سال (۷۷۷) در کتاب تاریخ "مجله فصیحی" که بفارسی تألیف کرده است ذیل حوادث ۲۵۵ می نویسد: "ولادت امام محمد المهدی شب پنجشنبه منتصف شعبان المعظم به سامره و هو ابوالقاسم محمد بن امام حسن عسکری . . . بن امیر المؤمنین علی المرتضی رضوان الله علیهم اجمعین و یلقبه الامامیه الججه و القائم و المهدی و المنتظر و صاحب الزمان ، و هو عندهم خاتمه ائمة الاثنی عشر (۱)

۶۰- ابوالولید محمد بن شحنه حنفی (۸۱۵) قاضی القضاة شهر حلب در کتاب "روضة المناظر فی اخبار الأوائل و الاواخر" که در حاشیه "مروج الذهب" مسعودی به طبع رسیده است، چاپ مصر سال ۱۳۰۳ هـ می نویسد: " . . . و برای این حسن (امام حسن عسکری) متولد گشت فرزندش "منتظر" که دوازدهمین ائمه شیعه است، و به او مهدی و قائم و حجت، محمد، هم میگویند . وی در سال ۲۵۵ هـ متولد گردید (۲)

۶۱- خواجه محمد پارسا بخاری حنفی (۸۲۲) حافظ محمد بن محمد بن محمود بخاری معروف به "خواجه پارسا" از مفاخر علمای حنفی و بزرگان عرفای نقشبندی است . جامی

(۱) مجله فصیحی - ج ۱ ص ۲۳۱ .

(۲) ج ۱ ص ۲۹۴ .

در "نفحات الانس" می نویسد : "از کبار اصحاب بزرگند قدس سره"
کفوی هندی در گذشته سال ۹۹۰ در کتاب "اعلام
الاخیار" می نویسد : "خواجه محمد پارسا عزیزترین جانشینان
شیخ کبیر خواجه بهاء الدین نقشبند بود، علوم را نزد علمای عصر
فراگرفت، و بر همعصران خویش برتری یافت اصول و فروع را
تحصیل نمود، و در معقول و منقول استاد بود ۰۰۰ فقه را از
صدر اسلام شروع کرد، و به مبانی ابوحنیفه امام اعظم ختم
نمود ۰۰۰"

چلبی در "کشف الظنون" می نویسد : "فصل الخطاب
فی المحاضرات" تألیف حافظ زاهد محمد بن محمد حافظی از
اولاد عبیدالله نقشبندی است ۰

در سال ۸۲۲ در مدینه وفات یافت، و همانجا مدفون
گشت ۰ یکی از تألیفات جامی (شرح سخنان خواجه پارسا)
است ۰۰۰"

باری خواجه محمد پارسا در کتاب "فصل الخطاب" که
بفارسی نوشته و به عربی و ترکی هم ترجمه شده است در باره
امام زمان می نویسد : "چون ابو عبیدالله جعفر بن علی الهادی
رضی الله عنه، گمان کرد برادرش ابو حسن محمد عسکری فرزندی
ندارد، و دعوی کرد برادرش امامت را به وی منتقل کرده است
"کذاب" خوانده شد ۰۰۰ و ابو محمد حسن عسکری، فرزندش
(م ح م د) رضی الله عنهما، در نزد افراد موثق و مورد اعتماد

خانواده و یاراناش شناخته بود . سپس ماجرای ولادت امام
زمان را بهمانگونه که در منابع شیعه است از " حکیمه " عمه امام
حسن عسکری به تفصیل نقل می‌کند .

و در حاشیه کتاب در رد حدیث ضعیف منسوب به پیامبر
(نام پدرش نام پدر من است) که در متن کتاب نقل شده ،
سخن گفته ، و برخی از وقایع مربوط بحضرت و قسمتی ازعلامات
ظهور و قیام آن سرور را شرح می‌دهد .
آنگاه می‌نویسد : " احادیث در این باره بیش از حد
شمارش است .

مناقب مهدی رضی الله عنه صاحب الزمان و غائب از انظار
و حاضر در هر زمان بسیار است . اخبار فراوان داریم که او
ظهور می‌کند و نور وجودش ، در همه جا پرتو می‌افکند . شریعت
محمدی را تجدید می‌کند ، و در راه خدا چنانکه می‌باید جهاد
می‌نماید ، و اقطار جهان را از آلودگیها پیراسته می‌گردانند .
زمان حکومت او زمان پارسایان است ، و یاران او از هرگونه
شک و عیبی برکنارند .

به راه و روش او زندگی می‌کنند و بایاری حق به حقیقت
نائل می‌گردند ، و خلافت و امامت به وسیله او ختم می‌شود .
او از لحظه ای که پدرش وفات یافت تا روز قیامت امام
است عیسی علیه السلام پشت سر او نماز می‌گزارد و دعوی او را
تصدیق می‌کند ، و مردم را به دین او که همان دین پیامبر

اسلام صاحب شریعت است، می‌خواند (۱)

۶۲- شمس الدین محمد بن یوسف زرنندی (۷۵۰) استاد

حدیث در حرم شریف نبوی در کتاب "معراج الوصول الی
معرفة فضیلة آل الرسول" می‌نویسد: "امام دوازدهم
صاحب کرامات مشهور است که به واسطه علم و دانش و پیروی از
حق و آثار پیامبر، مقامی عظیم دارد" او قائم بحق و داعی
مردم به راه حقیقت یعنی ابوالقاسم محمد بن الحسن العسکری
است (۲)

۶۳- احمد بن علی داوودی حسنی (۸۲۸) مؤلف "عمدة

الطالب" که از علمای بزرگ علم انساب است، و مانند اکثر
سادات حسین بن داود، سنی مذهب بوده است چنانکه از
محتوای همین کتاب "عمدة الطالب" پیدا است ضمن شمارش
دو دمان حضرت امام رضا علیه السلام می‌نویسد: "امام ابو محمد
حسن عسکری - در زهد و علم مقامی بزرگ داشت" او پدر امام
محمد المهدی دوازدهمین امام از ائمة اثنا عشر به اعتقاد امامیه
و قائم منتظر در نزد ایشان است. مادر وی بانویی بنام
"نرجس" بود (۳)

(۱) استقصاء الافحام - ص ۱۰۵ و کشف الاستار بنقل از
استقصاء ص ۲۶ باید دانست که سخنان خواجه پارسا را از ترجمه
عربی آن ترجمه کرده ایم.

(۲) الزام الناصب - ص ۱۰۰

(۳) عمدة الطالب - چاپ بیروت - ص ۱۶۳

۶۴۔ ملك العلماء ہندی (۸۴۹) شہاب الدین بسن

شمس الدین بن عمر ہندی معروف بہ " ملك العلماء " صاحب تفسیر " بحرالمواج " غلامعلی بلگرامی درگذشتہ سال (۱۱۷۲) در کتاب " سہیحة المرجان " می نویسد : " مولانا قاضی شہاب الدین بن عمر روالی دولت آبادی ، در دولت آباد دہلی متولد شد ، و نزد قاض عبدالمقتدر دہلوی و مولانا خواجگی دہلوی بہ تحصیل پرداخت ، و بر ہم عصران خود تفوق یافت " تا آنجا کہ می گوید : " بہ (جونفوز) مهاجرت کرد و سلطان آنجا لقب " ملك العلماء " را بہ او داد .

قاضی در آنجا در مسند افادت نشست و بہ تألیف و تصنیف پرداخت و طلاب عرب و عجم بہ درگاہش شتافتند . تفسیر " بحرالمواج " بہ فارسی و " مناقب السادات " نیز بہ فارسی از تألیفات اوست . در سال ۸۴۹ وفات یافت .

ملك العلماء در کتاب اخیر ضمن بحثی پیرامون خلافت می نویسد : " خلافت دوازده امام بہ حدیث ثابت است از ایشان اول امام علی کرم الہ وجہہ . . . دوم امام شاہ حسن رضی اللہ عنہ . . . سوم شاہ حسین رضی اللہ عنہ . . . رسول خدا (ص) فرمود : پس از حسین بن علی از پسران او نہ امامند کہ آخر ایشان قائم است . . . و این نہ فرزند اول امام زین العابدین است دوم امام محمد باقر . . . نہم امام حسن عسکری ، دہم امام حجت اللہ القائم امام مہدی و او غائب است ، و او را عمر

طویل است چنانچه میان مؤمنان عیسی و الیاس و خضر، و میان کافران دجال و سامری و بلعم و امثالهم^(۱)

۶۵- خواجه افضل الدین تُرکه (۸۵۰) از دانشمندان و قضات عامه که در سال مزبور به امر شاهرخ پسر تیمور گورکان از اصفهان به ساوه جلب شد و در آنجا به دار آویخته گردید. خواجه افضل الدین کتاب "ملل و النحل" شهرستانی را در سال ۸۴۶ به فارسی ترجمه کرده و بر حسب مقتضیات زمان مطالبی بر اصل کتاب افزوده است با اینکه خواجه افضل الدین سنی متعصبی است، مع الوصف به عکس شهرستانی هر جا به اعتقاد شیعه در باره ائمه طاهرین رسیده با ادب و نزاکت بهمان گونه که شیعه معتقد است، برگذار نموده است.

از جمله در صفحه ۱۸۳ ذیل "اثنا عشریه" که معتقد به دوازده امام هستند ضمن شمارش ائمه می نویسد: "و بعد از آن حضرت امام حسن عسکری زکی است، و بعد از آن، فرع آن اصل کریم، حجت الله القائم محمد که منتظر کافه بریه است در ظهور و اشاعه نور که منزل سامیش موضع سرمن رأی است، و دوازدهم این بروج هدایت و آخرین این کواکب ولایت است. اثنا عشریه زمان ما را طریق اینست."

و در صفحه ۱۸۷ که شهرستانی اعتقاد به مهدی موعود و زنده بودن آنحضرت را سخت مورد انکار و انتقاد قرار می دهد،

(۱) کشف الاستار ص ۳۶-۳۸ بنقل از استقصاء الافحام.

خواجه افضل الدين مي نويسد : " عدد دئمه اثنا عشر رضوان
الله عليهم اجمعين بر رأی اماميه - المرتضى ، المجتبی ،
الشهيد ، السجاد ، الباقر ، الصادق ، الكاظم ، الرضا ،
التقی ، النقی ، العسکری ، الحجة القائم المنتظر - عليهم و
على آبائهم التحية و الرضوان بالبر و الاعلان "

۶۶- ابن صباغ مالکی (۸۵۵) نورالدین علی بن محمد

بن صباغ مالکی - از اعلام علمای عامه است. شاگرد وی بخاوی
در "الضوء اللامع" که در نه جلد پیرامون دانشمندان قرن نهم
هجری نوشته است، راجع به ابن صباغ می نویسد : . . . اصل
"غزه" بود در سال ۷۸۴ در مکه متولد شد ، و همانجا پرورش
یافت ، و پس از شرح دوران تحصیل و استادان او می گوید از
جمله تألیفاتش "الفصول المهمة لمعرفة الامة" و هم اثنا عشر .
او بمن اجازه داد و در سال ۸۵۵ وفات یافت و در "معلا"
دفن شد .

عبدالله بن مطیری در "الریاض الزاهرة" و سمهودی در
"جواهر العقدين" و برهان الدین حلبی در سیره حلبیه " و
عبدالرحمان صفوری در "زینة المجالس" از کتاب "فصول
المهمة" ابن صباغ با اعتمادی که به آن داشته اند ، نام برده
و نقل کرده اند. ابن صباغ در کتاب "الفصول المهمة" همگی
ائمه اطهار در فصل های مشخص می شناساند و در آخر
میگوید : "فصل دوازدهم در باره ابوالقاسم حجت خلف صالح

ابن ابی محمد الحسن الخالص یعنی امام دوازدهم، در تاریخ ولادت و دلائل امامت وی و قسمتی از احادیث و اخبار مربوط به او و غیبت و مدت دولت و بیان نسبت و کنیه و لقب آنحضرت^۱ سپس تاریخ ولادت امام زمان را نقل می‌کند، و احادیث صریحی که از پیامبر و امامان پیشین راجع به او به وسیله راویان موثق و مورد اعتماد نقل کرده اند، و تطبیق آنها بر شخص حجت بن الحسن العسکری به عنوان "امام دوازدهم" آورده است اخبار و احادیثی که محدثان بزرگ سنی و شیعی در منابع معتبر خود نقل کرده و اهمیت خاص به آن داده اند.

تا آنجا که مینویسد: "شیخ ابوسعید محمد بن یوسف بن محمد کنجی شافعی در کتاب "البیان فی اخبار صاحب الزمان" استدلال می‌کند که مهدی زنده است و از زمان غیبتش تا کنون باقی است" ابن صباع در آخر فصلی که از امام حسن عسکری نام می‌برد می‌نویسد: "ابو محمد رضی الله عنه فرزندی از خود باقی گذاشت که همان حجت قائم است که همه منتظر ظهور دولت حقه او هستند."

ولادت او پنهان ماند و ماجرای او مستور گشت، به واسطه بیم از خلیفه وقت و وضع دشوار و جستجوی شیعه و حبس ایشان و دستگیریشان (۱)

(۱) کشف الاستار - ص ۱۰ - باید دانست که فصول المهمه ابن صباع چاپ شده و در دسترس است.

۶۷- شیخ عبدالرحمن بسطامی (۸۵۸) - شیخ سلیمان

حنفی در "ینابیع الموده" می نویسد: "شیخ کبیر عبدالرحمن بسطامی مؤلف کتاب "درة المعارف" قدس الله سره و افاض علینا فتوحه و علومه، در شعر خود میگوید:

میم مجد و عظمت آل محمد آشکار می شود.

و عدل خدا برای اولین بار، چنانکه باید در میان مردم

آشکار می شود.

و در گنج علم حروف به وضوح به دست می آید.

سپس مؤلف ینابیع می نویسد: "اینکه می گوید: "برای ما

روایت شده" اشاره می کند به روایتی که شیخ محدث فقیه محمد

بن ابراهیم جوینی حموی شافعی در کتاب "فرائد السمطین" به

سند خود از احمد بن زیاد از دعبل بن علی خزاعی نقل کرده که

دعبل گفت: چون قصیده تائیه خود را (مدارس آیات خلت من

تلاوة) بر امام رضای الله عنه قرائت کردم و به این دو شعر

رسیدم:

آمدن امامی از شما بدون شك وقوع می یابد.

و بانام و برکات خدا قیام می کند.

او هر حق و باطلی را میان ما از هم جدا می سازد.

و پاداش هر کار نیک و بدی را می دهد (۱)

يقوم على اسم اله والبركات

ويجزى على النعماء والنقمة

(۱) خروج امام لا محالة واقع

يميز فينا كل حق و باطل

حضرت رضا گریست . سپس فرمود : ای دعبل ! روح القدس بازبان تو سخن گفت . آیامی دانی این امام کیست ؟ گفتم : نه ! فقط شنیده ام امامی از شما زمین را پراز عدل و داد می کند .

فرمود : " امام بعد از من پسر محمد و بعد از محمد پسرش علی و بعد از علی پسرش حسن و بعد از حسن پسرش حجت قائم است که در غیبتش باید منتظر او بود ، و هنگام ظهور مطاع است ، آنگاه زمین را پراز عدل و داد می کند چنانکه پراز ظلم و ستم شده باشد .

اما کی قیام می کند ؟ این خبر دادن از وقت است . پدرم از پدرش از پیامبر صلی الله علیه و آله وسلم روایت کرده است که ناگهان وقوع می یابد (۱)

۶۸- سراج الدین محمد بن عبداله حسینی رفاعی (۸۸۵)

نیای اعلای خاندان رفاعی .

رفاعی که رجال مشهور این دودمان همگی از علمای و عرفای اهل تسنن و تازمان مانیز سادات این فامیل سنسی می باشند . در کتاب " صحاح الاخبار فی نسب السادة الفاطمية الاخیار " در شرح حال امام دهم می نویسد : " امام علی الهادی بن امام محمد الجواد علیهما السلام لقبش نقی و عالم

(۱) ینایع الموده - ص ۴۰۱ .

و فقیه و امیر و دلیل و عسکری (۱) و نجیب است .

او دارای پنج فرزند بود . امام حسن عسکری . . . امام حسن عسکری ، صاحب سرداب حجت منتظر ولی خدا امام محمد المهدی علیه السلام را بجای گذاشت . . . (۲)

۶۹- عبدالرحمن جامی (۸۹۸) دانشمند و عارف و شاعر

مشهور . محمد سلیمان کفوی سابق الذکر در "اعلام الاخیار فی فقهاء مذهب الفعمان المختار" می نویسد : "شیخ عارف بالله و متوجه الی الله ؛ دلیل الطریقه و ترجمان الحقیقه . . . مولی جامی . . . از جمله تألیفات او کتاب "شواهد النبوة" است که کتابی بزرگ و مورد اعتماد است"

چلبی در "کشف الظنون" می نویسد : "شواهد النبوة" فارسی است و تألیفات مولانا عبدالرحمن جامی است . شواهد النبوة در هند چاپ شده است ولی ما از نسخه خطی آن در کتابخانه ملک تهران به شماره (۴۷۹۵) نقل می کنیم .

بزای توجه بیشتر خوانندگان توضیح می دهیم علامه فقید و شهید سعید قاضی نوراله شوشتری در کتاب "مجالس المؤمنین" که بسیاری از علمای معروف به تسنن را شیعه دانسته و بهمین جهت نیز به "شیعه تراش" شهرت یافته است ،

(۱) باید دانست که امام دهم رانیز بواسطه آنکه از طرف متوکل عباسی در پادگان نظامی سامره جاداده بودند ، عسکودر زبان عربی بمعنی لشکر است .

عسکری می خوانند

(۲) کشف الاستار - ص ۲۱۶ .

عبدالرحمن جامی راسنی متعصب می‌داند !

بهرحال جامی در کتاب "شواهد النبوة" که تاریخ فارسی است پیامبر و ائمه اطهار و غیرهم است شرح حال ائمه طاهرين را آورده و در پایان از امام زمان به عنوان "محمد بن الحسن العسكري امام دوازدهم نام برده و رویدادهای شگفت آور ولادت و برخی از معجزات آنحضرت را به تفصیل بهمانگونه که شیعه نقل کرده است، بیان می‌دارد و میگوید اوست که دنیا را پراز عدل و داد می‌کند .

جامی مینویسد : "محمد بن الحسن بن محمد بن علی الرضا رضی الله عنهم - وی امام دوازدهم است و کنیت وی ابوالقاسم است، و لقبه الامامیة بالججة والمقائم المنتظر صاحب الزمان .

۷۰- عبدالرحمن صوفی () مؤلف کتاب "مرآت الاسرار" که شاه ولی الله دهلوی در کتاب "الانتباه فی سلاسل اولیاء الله و اسانید وارثی رسول الله" از آن نقل می‌کند ، درباره امام زمان می‌نویسد : " ذکر آن آفتاب دین و دولت ، آن هادی ملت و دولت ، آن قائم پاک احمدی ، امام برحق ابوالقاسم (م ح م د) بن الحسن ، المهدي رضی الله عنه .

وی امام دوازدهم است از ائمه اهل بیت . . . در کنیت و نام حضرت رسالت پناهی (ص) موافقت دارد ، و القاب شریفش مهدی و حجت و قائم و منتظر و صاحب الزمان و خاتم

ملاعبد الرحمن جامی در " شواهد النبوة " از حلیمه
خواهر امام علی النقی که عمه امام حسن عسکری باشد، روایت
میکند که . . . (۱)

۷۱- بدیع الدین قطب مدار () که عبدالرحمن صوفی
کتاب " مرآت الاسرار " را برای او تألیف کرده است، عبدالرحمن
مزبور در رساله " مداریه " نقل می کند که امیر المؤمنین او را به
فرزند رشید خود که وارث ولایت مطلق محمد المهدی بن الحسن
العسکری نام داشت حوالت داد و در عالم ظاهر با وی آشنا
گردانید . . . (۲)

۷۲- محمد خوافند شاه مشهور به " میرخواند " (۹۰۳)
که در تسنن تعصب خاص دارد و حتی از معاویه تعریف کرده
است در کتاب " روضة الصفا " تاریخ فارسی خود، برای هر یک
از امامان عالی مقام فصلی گشوده و از جمله تحت عنوان " ذکر
احوال محمد بن حسن بن علی رضی الله عنهم " می نویسد:
" کنیت او ابوالقاسم است، و امامیه وی راجحت و قائم و مهدی
و منتظر و صاحب الزمان گویند .

ولادت امام مهدی رضی الله عنه مسمی به اسم رسول و
مکن به کنیت آنحضرت در سر من رأی بود، در شب نصف

(۱) کشف الاستار - ص ۴۹ .

(۲) کشف الاستار - ص ۵۱ .

شعبان سنه خمس و خمسين و ماتين (۲۵۵) و در وقت وفات پدر پنجساله بود ، و حق سبحانه او را در صغرسن حكمت داده ، چنانكه يحيى پيغمبر را ، و او را در حال طفوليت امام گردانيد ، چنانچه عيسى را در ايام كودكى نبي مرسل گردانيد ... سپس سه صفحه بزرگ رابه شرح ولادت و حالات آنحضرت اختصاص داده است (۱)

۷۳- فخرالدین ابوالسعادات (۹۵۳) ابن طولیون دمشقی در کتاب "ائمة الاثنی عشر" به سند خود از فخرالدین ابوالسعادات نقل می کند که گفت: من امام ابوالقاسم محمد بن الحسن الحجة المنتظر، رضی الله عنه را در خواب رؤیت کردم و از وی پرسیدم یا امام! ما تقول فی المهدی؟ فرمود: من جدم علی رضی الله عنهما را در خواب دیدم و همین سؤال را کردم گفت: پیغمبر (ص) فرمود: اگر يك روز از عمر دنیا نمانده باشد خداوند مردی از ما را بر می انگیزد که آنرا پر از عدل و داد کند ، چنانکه پر از ظلم شده باشد (۲)

بدیهی است که اگر فخرالدین ابوالسعادات عقیده به وجود امام زمان نداشته است نمی توانسته او را در خواب به بیند . آنها بنام ابوالقاسم محمد بن الحسن حجة منتظر یعنی درست همان کسی که شیعه عقیده دارد مهدی ال محمد

(۱) روضة الصفا - ج ۳ ص ۵۹ - ۶۲ .

(۲) الاثمة الاثنی عشر - ص ۱۲۱ .

۷۴- فضل بن روزبهان زنده در (۹۰۵) دانشمند
متعصب معروف و مؤلف کتاب "ابطال الباطل" در ردّ "کشف
الحق" علامه حلی که شهید سعید قاضی نورالله شوشتری
"احقاق الحق را در ردّ آن نوشته و هر سه کتاب مکرر چاپ
شده است . در آغاز کتاب مزبور اشعاری به عربی در ستایش
چهارده معصوم دارد و به همه آن دوات مقدس بالقباب و
اوصاف هر کدام سلام میکند . و از جمله مهدی موعود را "قائم
منتظر" پسر امام حسن عسکری می داند . بدینگونه

سلام علی المصطفی المجتبی سلام علی السید المرتضی
تا آنجا که میگوید

سلام علی السید العسکری	امام یجهز جیش الصفا
سلام علی القائم المنتظر	ابن القاسم القرم نور الهدی
سیطلع كالشمس فی عاسق	ینجیه من سیفه المنتقی
تری یملأ الارض من عدله	کما ملئت جور اهل الهدی

۷۵- جلال الدین محمد دوانی (۹۰۸) کلیه دانشمندان

اهل تسنن جلال الدین را از حکمای خود می دانند کتابهای
او نیز که در دست است مخصوصاً شرح عقاید عضدی که
آخرین اثر علمی وی به شمار آمده است نشانه این معنی است
چون او مذهب اشعری را در فرقه ناجیه می داند . با این

وصف او در کتابهای هرجا به نام ائمه رسیده است، همگی امامان را بهمان گونه که شیعه نام می‌برد، یاد میکند، بخصوص در کتاب "نور الهدایة فی اثبات الولاية" که گویا پنهانی به فارسی نوشته است (۱)

ائمه اطهار را بدینگونه نام می‌برد: ...

و در "شرح غزل حافظ" که با این بیت شروع میشود:

در همه دیرمغان نیست چومن شیدائسی

خرقه جایی گرووباده و دفتر جائسی

به تناسب بحث، بحثی علمی و فلسفی و عرفانی که دارد

می‌نویسد: "لیکن بر وفق اقتضاء وقت و سلوک طریق

تدریج کشف آن حجت رقیقه موقوف به ظهور مظهر موعود اعنی

خاتم الولاية علی آباءه الکرام علیه الصلوة والسلام مانده، تا آن

زمان که بمیامین انوار ظهورش، آفاق عوالم و انفس را که ظلمت

دوبین (وان الشک لظلم عظیم) فرو گرفته باشد، از لمعات

انوار عدالت توحید که (شهداله انه لاله الا هو و الملائکة و او

لوا العلم قائماً بالقسط) برگرداند، کما قال (ص) یملاً الدنيا عدلاً

وقسطاً کما ملئت جوراً وظلماً) و آفتاب اسرار حقیقت از مغرب

صورت شریعت سر برزند، و روح الله از برای احیای اموات

جهل و قمع دجالان صورت پرست، از فلک چهارم که منبع

(۱) این کتاب بضمیمه شرح وزندگانی جلال الدین تألیف نویسنده چاپ شده است.

فیض حیات است، فرود آید، آنگاه زبان وقت، به فتوای امین
چند بیت مترنم گردد . نظم

شد آنکه اهل نظر بر کنار می رفتند

هزار گونه سخن در دهان و لب خاموش

به بانگ چنگ بگویم سبق حکایتها

که از نهفتن آن دیگ سینه میزد جوش

للمؤلف

ابوح بن اهوی فمالذة الهوی وحق الهوی فی کتبه و اختفائه
و چند آنکه زمان ظهور آنحضرت متقارب گردد تا شیر انوار
حقیقت روز به روز ظهور و بروز بیشتر نماید، و بیّنه صدق این
دعوی بر صحیفه احوال زمان ثبت است .

اگر کسی به دیده استبصار تحدق نماید، که لطف قرائح
و قرب اکثر ابناء زمان نسبت به ابناء ایشان مرقی است، و
همهم را با همهم همین نسبت، باز میان قرب زمان حضرت
وراثت پناه صاحب الزمان بحکم (وللارض من کأس الکرام نصیب)
اسرار معارف، از هر زمان سر میزند، و از صورت اصلی
حقیقت، بحسب اختلاف اصوات قابلیات، از هر طرفی صدائی
می رسد .

۷۶- ملاحسین کاشفی (۹۱۰) دانشمند نکته شیخ مشهور

مؤلف کتاب "جواهر التفسیر" معروف به تفسیر کاشفی و داماد

عبدالرحمن خامی ، در آخر کتاب فارسی " روضة الشهداء " تألیف دیگرش می نویسد : " فصل هشتم در عقب امام حسن زکی ، وی امام یازدهم است از ائمه اهل بیت کتبتش ابو محمد ، و نیز چون پدر خود به عسکری مشهور است "

فصل نهم - در ذکر محمد بن الحسن ، وی امام دوازدهم است ، و کنیت وی ابوالقاسم و لقبش به قول امامیه حجت وقائم ومهدی و منتظر و صاحب الزمان و به مذهب ایشان خاتم ائمه اثنی عشر است .

ولادت وی در سُرّ من رأی بوده ، به سرداب درآمد و در سرای خود مخفی شد در " شواهد " مذکور است که چون متولد شد بر ذراع ایمن وی نوشته بود : " جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل كان زهوقاً "

۷۷- جلال الدین عبدالرحمن سیوطی (۹۱۰) دانشمند

معروف که به کثرت تصنیف و تألیف مشهور است . قبلاً نقل کردیم که سیوطی در " تاریخ الخلفاء " سعی دارد ، روایت بخاری را در باره " دوازده امیر و خلیفه بعد از پیغمبر " طوری تأویل کند که به ائمه طاهرین علیهم السلام تطبیق نشود ، ولی در (۱) با اینکه ملاحظه حسین کاشفی سنی است و از آثار قلمی او نیز پیدا است مع الوصف نخستین کتابی که راجع به صفات شهدای کربلا به فارسی نگاشته شده همین کتاب " روضة الشهداء " است که کلمه " روضه خوان " هم از آن گرفته شده است !

همانجایکی از آن دوازده نفر را " مهدی " از خاندان پیامبر
می داند .

بعلاوه سیوطی در تفسیر " الدر المنثور " و برخی دیگر از
آثارش ، اخبار مهدی موعود را نقل کرده ، و حتی دو کتاب
مستقل به نام های " العرف الوردی فی اخبار المهدی " و
" علامات المهدی " تألیف کرده است .

قبلاً هم ذیل (حافظ ابو محمد بلاذری) گفتیم یکی از
دانشمندانی که ماجرای حدیث او را از (م ح م د) بن الحسن
العسکری نقل کرده ، سیوطی است .

مؤلف الزام الناصب از شیخ عبداله مطیری مدنی نقل
می کند که سیوطی در کتاب (احیاء المیت بفضائل اهل البیت)
نوشته است : " مهدی موعود از دودمان حسین بن علی است
که در آخر الزمان برانگیخته می شود : تا آنجا که گفته است : امام
اول علی بن ابیطالب علیه السلام . . . یازدهم فرزندش حسن
عسکری - دوازدهم پسر او محمد القائم مهدی است .

پیش از ولادتش در میان مسلمین از پیغمبر روایت شده
بود که مهدی موعود اوست . او قائم منتظر است که با شمشیر
قیام می کند (۱) (یعنی انقلابش توأم با جنگ است)

۷۸- قاضی میر حسین میپدی (۹۱۱) از دانشمندان

(۱) الزام الناصب - ص ۹۹ .

معروف عامه شاگرد جلال الدین دوانی و مصنف کتاب (شرح هدایه مبینی) در فلسفه و کلام، در شرح دیوان منسوب به امیر المؤمنین علی (ع) که به فارسی نوشته است صفحه ۳۱۷ می نویسد: "و شیعه امامیه عقیده دارند که وی (مهدی) محمد بن الحسن العسکری است که از بیم دشمنان غائب شده و طول عمر او محال نیست، مانند طول عمر نوح و لقمان و خضر تا بست دلم بر سر و قد تو امید لرزد همه دهم ز بیم بحران چون بید گل‌های سفید در چمن دانی چیست؟ شد دیده او ز انتظار تو سفید! و در صفحه ۱۲۳ در پایان ذکر اسامی و شرح حال اجمالی ائمه معصومین (ع) می نویسد: "و اما امام حسن عسکری در سامره در سنه (۲۶۰) وفات یافت، و امام محمد در (۲۵۸) متولد شد (۱) و امامیه گویند مهدی موعود اوست و پس از نقل کلام محیی الدین عربی که به تفصیل با ذکر روایات بیان می دارد و می گوید: "چنین نجات دهنده ای خواهد آمد سپس مینویسد: بخاری و مسلم از "جابر بن سمره" روایت کنند که پیغمبر فرمود: یكون بعدی اثنا عشر امیراً پس سخن گفت که من نشنیدم، و پدرم گفت فرمود: کلهم من قریش!

۲۹- شیخ حسن عراقی حدود (۹۲۵) عبدالوهاب

شعرانی در کتاب "لواقح الانوار فی طبقات الاخیار" مینویسد:

(۱) گفتیم که این قول خلاف مشهور است. صحیح سال ۱۲۵۵ است

شیخ صالح عابد زاهد صاحب کشف صحیح و حال عظیم : شیخ حسن عراقی ، مدفون در بالای تپه مشرف بربرکه رطلسی در مصر می زیست و نزدیک صد و سی سال عمر نمود . با استاد ابوالعباس حرش نزد وی آمد و رفت داشتم . سپس ضمن شرح مفصلی نقل می کند که وی به ملاقات امام مهدی نائل گشته و یک هفته با آن حضرت بوده است ! (۱)

۸۰- شیخ علی خواص (۹۳۹) نیز شعرانی در "لواقح" می نویسد : استاد و مربی من علی خواص رضی الله عنه . او نمی نوشت و نمی خواند . با این وصف طوری از معانی قرآن و سنت سخنان نغز می گفت که دانشمندان را به حیرت میانداخت هر چه می گفت همانطور واقع می شد . من مردم را نزد وی میفرستادم که در باره سرگذشت خود با وی مشورت کنند . او هم پیش از آنکه مراجعان سخن بگویند به آنها می گفت : مثلاً سفر کن ، ازدواج کن ، یا نکن ، شریک شو ، خود داری کن ، یا صبر کن . بطوری که طرف متحیر می شد و می گفت : چه کسی نیت مرا به این شخص گفته است (۲)

شعرانی در باب (۶۵) یواقیت و جواهر پس از نقل ملاقات شیخ حسن عراقی با امام مهدی بن الحسن العسکری

(۱) لواقح - چاپ مصر ج ۲ ص ۱۳۹ .

(۲) لواقح - ج ۲ ص ۱۵۰ .

می‌نویسد : "علی خواص سرورم نیز ملاقات شیخ حسن عراقی با
امام مهدی را تصدیق کرد"

۸۱- خواندمیر (۹۴۲) مورخ مشهور مؤلف تاریخ فارسی
"حبيب السیر" که خود دخترزاده محمد خواندشاه مؤلف
"روضه الصفا" است، در جلد دوم "حبيب السیر" ضمن شرح
حال ائمه معصومین می‌نویسد : "ذکر امام مؤتمن ابوالقاسم
محمد بن الحسن علیهما السلام، تولد آن همایون در دُرُج
ولایت و جوهر معدن هدایت در منتصف شعبان سنه (۲۵۵)
در سامره اتفاق افتاد."

آنگاه پس از شرح مبسوطی که با نقل روایات بسیاری از
مدارک سنی و شیعی راجع به موعود اسلام و تولد و علامات ظهور
آن حضرت می‌دهد، می‌نویسد : "به ثبوت می‌پیوندد که
صاحب الزمان محمد بن الحسن عسکری است."

و بعد از انقضای زمان غیبت طولانی ظهور خواهد نمود و
عیسی بن مریم علیهما السلام چون از آسمان فرود آمد، در نماز به
آنجا با اقتدا خواهد کرد، و لوازم اطاعت و شرائط متابعتش
بجای خواهد آورد. مثنوی

امام زمان مهدی منتظر
نهالی است از گلشن اصطفای
که گفتی پیمبر ز حالش خبر
شربخش اصحاب صدق و صفا
جهان روشن از لعه روی او
شب قدر تاری زگیسبوی او

سرشته ز آب کرامت گلش | محیط علوم لدنی دلش
چو سازد لوای خلافت بلند | در آرد سرعاصیان درکمند
مه رایش ثالث ماه خور | ز عدلش شور جمله آفاق پر
چو گردد به محراب دین مقتدا | کند ابن مریم بدو اقتدا

و در پایان بحث پیرامون آنحضرت ابیات جامی در شواهد
النبوة را آورده است که با این بیت زیبا آغاز می‌گردد (۱)

بیای امام هدایت شعار | که بگذشت از حدغم انتظار

۸۲ - شمس الدین محمد بن طولون دمشقی (۹۵۳) در

کتاب "الائمة الاثنی عشر" شرح حال امام زمان می‌نویسد:

الحجة المهدي - ابوالقاسم محمد بن الحسن . . . رضی الله

عنهم امام دوازدهم شیعه است و معروف به "حجت" می‌باشد

شیعیان او را امام منتظر و قائم مهدی می‌دانستند . . . ولادت

او رضی الله عنه روز جمعه نیمه شعبان سال ۲۵۵ بوده است .

سنتش بعد از رحلت پدر پنجسال بود سپس می‌نویسد:

من آنچه را موثق می‌دانستم در کتابی بنام "المهدی السی

ماورد فی المهدي" آورده ام من شرح حال دوازده امام را به

ترتیب ذکر کردم، و این ترتیب خوبی است که شرح حال

فرزندان بعد از پدران ذکر شود" (۲)

(۱) حبیب السیرج ۲ ص ۱۰۰-۱۱۳ .

(۲) الائمة الاثنی عشر - ص ۱۱۲ این کتاب کم حجم در سال

۸۳- ابن حجر هیثمی مکی (۹۷۳) دانشمند متعصب

معروف و مؤلف کتاب "صواعق محرقة" در رد معتقدات شیعه .
وی در آغاز این کتاب می نویسد : " چون می بینم امسال
رافضی ها زیاد به مکه آمده اند (وی بزرگترین علمای آن روز مکه
بوده است) و ممکن است کثرت حجاج رافضی عقاید اهل سنت
را متزلزل سازد ، ناچار به تألیف این کتاب پرداختم !

با وجودی که او سعی دارد اعتقاد جامعه شیعه را درباره
" مهدی منتظر " و غیبت او تخطئه کند ، مع الوصف در جای دیگر
که از ائمه اهل بیت نام می برد حق و حقیقت بر قلمش جاری گشته
و بعد از شرح حال امام حسن عسکری (ع) مینویسد : باقی
نگذاشت غیر او پسرش ابوالقاسم محمد الحجة ! سن وی هنگام
وفات پدرش پنجسال بود ، ولی در این سن ، خداوند بهاو

— ۱۳۷۷ هـ با مقدمه محققانه دکتر صلاح الدین منجد

کتابشناس معروف جهانی منتشر شده است .

ابن طولون آنگاه اشعار زیبائی که خود در باره دوازده
امام سروده است ، نقل میکند بدینگونه :

عليك يا لائمة الاثنى عشر	من آل بيت المصطفى خيرا المشر
ابوتراب ، حسن ، حسين	وبغض زين العابدين ، شين
محمد الباقر ، كم علم درى	والصادق اذ ع جعفرأ بين الورى
موسى هو الكاظم وابنه على	لقبه الرضا و قد ره على
محمد التقى ملبسه معمور	على النقى دره منشور
والعسكرى الحسن المطهر	محمد المهدى سوف يظهر

حکمت بخشید ، او قائم منتظر نامیده می شود (۱)

توضیح : این نمونه ای از طرز تفکر اکثر دانشمندان عامه است ؛ بدینگونه که وقتی از مهدی منتظر و امام غائب شیعه سخن بمیان می آید ، متأسفانه با تعصب خاص سعی در انکار آن دارند ، ولی همینکه دچار ندای وجدان می شوند متوجه می گردند که مهدی موعود واقعیت دارد و او هم کسی جز پسر امام حسن عسکری نیست !

۸۴- عبدالوهاب شعرانی (۹۷۳) عارف دانشمند مشهور در مقدمه کتاب " الیواقیت و الجواهر " وی چاپ مطبعه ازهریه مصر سال ۱۳۰۵ هـ میخوانیم : " از جمله مطالبی که شیخ الاسلام فتوحی حنبلی رضی الله در باره این کتاب نوشته اینست " معانی این کتاب راجز دشمن بدانندیش یا منکر کنذاب نکوهش نمی کند همچنین کسی ممکن است مؤلف آنرا تخطئه کند که از قرآن و دانش آن بیگانه و از راه راست برکنار باشد به همان گونه که جز حسود کینه توز یا نادان بدخواه کجرو و مخالف سنت و بی دین و منحرف از جامعه اسلامی ، کسی فضل و بزرگواری مؤلف آنرا انکار نمی نماید !

عبدالوهاب شعرانی در این کتاب ، گذشته از نقل سخن محیی الدین عربی از کتاب " فتوحات مکیه " که قبلا ذیل نام وی

(۱) صواعق محرقة - ص ۱۲۴ .

نقل کردیم (۱) و سخنان بسیاری دیگر که در این کتاب و کتاب دیگرش "لواقح" در باره مهدی موعود به عنوان محمد بن الحسن العسكري از خود و دیگران آورده است، خود در باب شصت و پنج "یواقیت" می نویسد: "مهدی علیه السلام از اولاد امام حسن عسکری علیه السلام است. ولادت او در شب نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ و او زنده است، تا اینکه خداوند عیسی بن مریم را با وی گرد آورد."

بنابراین سن مهدی تا زمان ما (سال تألیف یواقیت) ۹۸۵ هفتصد و شش سال است (۲)

چنین خبر داده به من شیخ حسن عراقی مدفون در بلندی

(۱) کسانی که می گویند سخنان محیی الدین را که شعرانی از باب ۳۶۶ فتوحات نقل کرده است در نسخ چاپی یا خطی فتوحات نمی بینیم، به سخنان فوق که در باره شخصیت شعرانی و کتاب یواقیت او گفته شده، درست توجه کنند، و یقین بدانند که شعرانی سنی با این عظمت، آنچه را نوشته درست است.

(۲) گویا اشتباه چاپی یا نسخه خطی یا ناشی از عدم توجه شعرانی بوده است، زیرا اگر ۲۵۵ هـ را از ۹۵۸ منها کتیم (۷۰۳) می ماند نه (۷۰۶) سال. ضمناً جالب است که شعرانی ناقل سخن محیی الدین عربی در باب (۳۶۶) و دانشمند بزرگ سنی نه تنها مهدی را پسر امام حسن عسکری می داند، بلکه با این صراحت و اصرار تصریح در غیبت و عمر طولانی او می کند، و تا عصر خود زنده و حاضر دانسته است!!

"کوم الریش" مشرف بر "برکه رطلی" مصر از خود امام مهدی
علیه السلام! در وقتی که به ملاقات او توفیق یافته بود، واقایم
شیخ علی خواص رحمهما الله هم آنرا تصدیق کرد.

۸۵- علی متقی هندی (۹۷۵) از بزرگان علمای عامه مقیم

مکه معظمه، و مدفون در آنجا است، علی متقی هندی حدود یکصد
جلد کتاب بزرگ و کوچک در علوم اسلامی نوشته است که از همه
مشهورتر کتاب بزرگ "کنز العمال فی فقه القرآن" و منتخب
آنست.

علی متقی در کتاب "المرقاة فی شرح المشکاة" بعد از
ذکر حدیث "دوازده خلیفه" (۱) مینویسد: "من گویم: شیعه
اثنا عشریه این حدیث را حمل کرده اند بر ائمه اهل بیت نبوت
بطور متوالی اعم از اینکه به خلافت ظاهری برسند یا نرسند."

بنابراین، اول ایشان علی و بعد از او حسن و حسین و
زین العابدین و محمد باقر و جعفر صادق و موسی الکاظم و
علی الرضا و محمد تقی و علی اللقی و حسن عسکری و محمد
مهدی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین است، به نحوی که
زبدۃ الاولیاء "خواجه محمد پارسا" در کتاب "فصل الخطاب"
به تفصیل آورده، و مولانا عبدالرحمن جامی در اواخر شواهد
النبوة "به پیروی از او مفصلاً شرح حال آنها را نگاشته و فضائل
(۱) که در صحیح بخاری و مسلم و غیره آمده است و قبلاً پیرامون آن بحث

و مناقب و کرامات ایشان را مجملأ ذکر کرده است

سپس علی متقی دانشمند عالی مقام عامه و شیخ الاسلام مکه
می نویسد : " نقل این دانشمندان (سنی) ردی است بر
روافض (شیعیان) که به اعتقاد فاسد و توهم خود ، گمان میکنند
اهل سنت ، اهل بیت را دشمن می دارند !

و نیز علی متقی کتابی مستقل به نام " البرهان فی علامات
مهدی آخر الزمان " دارد ! در آن کتاب از جمله وی از حضرت
امام حسین علیه السلام روایت می کند که فرمود : " صاحب الامر
دوغیبت دارد : یکی از آنها طولانی خواهد بود ، تا جائی که
بعضی می گویند : وی مرده است ، و بعضی دیگر می گویند :
معلوم نیست کجا رفته است ، و کسی از محل او اطلاع ندارد جز
خداوندی که سرنوشت او را به دست دارد " !!

۸۷- قاضی حسین بن محمد دیار بکری (۹۸۲) که در مکه

معظمه منصب قضاوت داشته است در " تاریخ خمیس " جلد
دوم صفحه ۳۴۳ چاپ مصر سال ۱۲۸۳ ضمن حوادث ایام
معمد خلیفه عباسی می نویسد : " در سال ۲۶۰ هـ حسن بن
علی بن جواد بن رضا علوی ، یکی از امامان دوازده گانه که
شیعیان عقیده به عصمت آنان دارند ، وفات یافت ، و او پدر
" منتظر " آنها محمد بن الحسن است

۸۸- سید جمال الدین عطاء اله شیرازی (۱۰۰۰) استاد

ملا علی قاری و محدث مشهور، مؤلف کتاب فارسی "روضه الاحباب" در "کشف الظنون" می نویسد: "روضه الاحباب فی سیره النبی صلی الله علیه و آله وسلم و الآل و الاصحاب" از جمال الدین عطاء الله شیرازی نیشابوری در گذشته سال (۱۰۰۰) ه است. آنرا در دو جلد و سه مقصد به خواهش وزیر امیرعلی بشار نوائی، بعد از مشورت با استاد و پسر عمش سید اصیل الدین عبدالله تألیف کرده است.

قاضی حسین دیاربکری در تاریخ خمیس و شیخ عبدالحق دهلوی در "مدارج النبوة" و شاه ولی اله دهلوی در "ازالة الخفاء" از کتاب "روضه الاحباب" به عنوان کتابی معتبر نام برده و مؤلف آن را به نام يك دانشمند بزرگ سنی معرفی کرده اند.

سید عطاء الله نامبرده در "روضه الاحباب" می نویسد: "کلام در بیان امام دوازدهم مؤتمن محمد بن الحسن، تولد همایون آن در درج ولایت، و جوهر معدن هدایت، به قول اکثر اهل روایت، در منتصف شعبان سنه (۲۵۵) در سامره اتفاق افتاد ..."

و آن امام ذوالاحترام در کتبت و نام با حضرت خیرالانام علیه وآله التحیة لصلاة و السلام موافقت دارد، و مهدی منتظر و الخلف الصالح و صاحب الزمان، در القاب او منتظم است.

در وقت وفات پدر بزرگوارش پنجاه ساله بود . و حضرت واجب العطايا ، آن شکوفه گلزار را مانند یحیی زکریا سلام الله علیه در حال طفولیت حکمت کرامت فرمود : و در وقت صبا به مرتبه بلند امامت رسانید .

و صاحب الزمان یعنی مهدی دوران در زمان معتمد خلیفه فی سنة خمس و ستین یاست و ستین و مائتین (۲۶۰) از نظر فرق برایا ، غائب شد (۱)

۸۹- احمد بن سنان دمشقی قربانی (۱۰۱۹) دانشمند نامور در کتاب " اخبار الدول " می نویسد : " فصل یازدهم - در باره خلف صالح ، امام ابوالقاسم محمد بن الحسن العسکری است . سن وی در زمان رحلت پدرش پنجاه سال بود . در آن سن خداوند به وی حکمت آموخت چنانکه به یحیی در کودکی عطا فرمود . او متوسط القامة ، خوش صورت و نیکو مو بود . بینی اش میان برآمده و پیشانی اش روشن بود (۲)

۹۰- شیخ عبدالحق بخاری دهلوی حنفی (۱۰۵۲) ابوالمجد عبدالحق دهلوی محدث و فقیه معروف دیار هندوستان در هند تحصیل کرد و به مکه و مدینه رفت و علم حدیث را نزد شیخ عبدالوهاب شاگرد علی متقی هندی آموخت ، و پس از تکمیل (۱) استقصاء الافحام - ص ۱۰۷ و کشف الاستار - ص ۳۱ / (۲) اخبار الدول - ص ۱۱۷ چاپ ۱۳۸۲ ه .

معلومات به هند بازگشت و به نشر علوم و تألیف و تصنیف پرداخت. بیش از یکصد کتاب در علوم مختلف از خود بیادگار نهاده است. از جمله "جذب القلوب الی دیار المحبوب" تاریخ مکه و مدینه است. و از جمله رساله ای در مناقب و احوال ائمه اطهار علیهم السلام است که خود در کتاب "تحصیل الکمال" از آن نام می برد، و در فهرست تألیفاتش نیز است.

وی در رساله فارسی یاد شده می نویسد: "۰۰۰ و ابوی محمد حسن عسکری و ولداو محمد رضی الله عنهما معلوم است نزد خواص اصحاب و ثقات اهلش" سپس روایت ولادت امام زمان را بهمان گونه که جامی و خواجه پارسا نقل کرده اند از حکیمه دختر امام علی النقی نقل می کند، تا آنجا که پس از ولادت نوزاد امام عسکری حضرت فرمود: "ای عمه! این مولود منتظر ما است که ما را بدان بشارت داده بودند (۱)"

۹۱- شیخ احمد بن عبد الاحد فاروقی سرهندی نقشبندی

(۱۰۷۳) وی از علمای بزرگ و مشهور هند است و از اولاد عمر بن الخطاب می باشد. فاروقی سر سلسله خاندان فاروقی است که در هند سابقه سیصد ساله دارند. وی در میان متأخران علمای عامه و مستصوفه ایشان مجدّد هزاره دوم هجری و از اعظام

(۱) استقصاء الافحام - ص ۱۰۶ و کشف الاستار - ص ۲۹.

علمای ایشان است (۱)

شیخ احمد فاروقی در مکتوب ۱۲۳ کتاب "مکاتیب" خود که آخرین مکتوب جلد سوم است می‌نویسد: "راه‌هایی که انسان را به خداوند سوق می‌دهد، دو راه است: یکی آن که به قرب نبوت تعلق دارد، و دیگر آن که به قرب ولایت تعلق دارد پیشوای واصلان این راه حضرت علی مرتضی است کرم الوجهه و این منصب عظیم الشان به ایشان تعلق دارد (۲) و حضرت فاطمه و حسین رضی الله تعالی عنهم، در این مقام با ایشان شریکند."

هر که رافیز و هدایت از راه می‌رسد، توسط ایشان میرسد چون ایشان نقطه منتهای این راه هند و مرکز این مقام به ایشان تعلق دارد. چون دوره حضرت امیر تمام شده، این منصب عزیز القدر به حضرت حسین به ترتیب مفوض و مسلم گشت و بعد از ایشان به هر یکی از ائمه اثنا عشر علی الترتیب قرار گرفت (۳)

این مولود منتظر ماست که ما را بدان بشارت داده بودند (۴)

۹۲- ابن عماد حنبلی (۱۰۸۹) دانشمند معروف در

(۱) نزهة الخواطر- تراجم علمای هند- ج ۵ ص ۴۱.

(۲) توجه داشته باشید که این شخص از اولاد عمر بن الخطاب است

(۳) مکاتیب فاروقی- ج ۳ مکتوب ۱۲۳.

(۴) سبط النجوم- ج ۴ ص ۱۳۸.

شذرات الذهب" جلد دوم صفحه ۱۴۱ به مناسبت سال
درگذشت حضرت عسکری علیه السلام (۲۶۰) عبارت ذهبی را در
العبر" که قبلاً نقل کردیم، عیناً آورده است.

۹۳- عبد الملك عصامی مؤرخ نامی مقیم مکه معظمه (۱۱۹۵)
در جلد چهارم تاریخ خود "سبط النجوم العوالی" به ترتیب
شرح حال ائمه طاهرین می نویسد: "امام محمد المهدی فرزند
امام حسن عسکری بن علی النقی . . . رضی الله عنهم اجمعین
در روز جمعه نیمه شعبان سال ۲۵۵ یا ۲۵۶ متولد گردید . . .
کنیه ابو القاسم، القابش حجت و خلف صالح و قائم منتظر
و صاحب الزمان، و مهدی است که از همه مشهورتر است .
هنگامی که پدرش درگذشت او پنجساله بود، او جوانی است
معتدل، زیبارو و زیبامو، باریک بینی و دارای چهره گشاده .

۹۴- یکی از مشایخ مصر - شیخ سلیمان حنفی در ینابیع
الموده" می نویسد: "شیخ عبداللطیف حلبی در سال ۱۲۷۳
برای من نقل کرد و گفت: پدرم شیخ ابراهیم - قادری - رحمه
الله گفت: از یکی از مشایخ مصر شنیدم می گفت: با امام مهدی
علیه السلام بیعت کردیم" شیخ ابراهیم نامبرده از عرفای طریقه
قادریه، و از بزرگان مشایخ حلب بود نفعنا الله من فیضه (۱)

۹۵- شیخ عبدالله بن محمد شبراوی شافعی (۱۱۷۲) وی

(۱) ینابیع الموده - ص ۴۷۰ .

یکی از بزرگان علمای عصر بود ، و نزد خاص و عام و رجال دولت و امرابا مهابت و مقام عالی می‌زیست . در سال ۱۱۲۷ هـ به ریاست جامع الازهر رسید و در تاریخ فوق در قاهره بدرود حیات گفت (۱)

شبراوی در کتاب "الاتحاف فی حب الاشراف" مینویسد:
دوازدهم از امامان ابوالقاسم محمد حجت است گویند مهدی
منتظر اوست . امام محمد حجت بن الحسن در نیمه شعبان
سال ۲۵۵ متولد گردید (۲)

۹۶- شاه ولی الله احمد بن عبدالرحیم دهلوی (۱۱۷۶)
پدر شیخ عبدالعزیز دهلوی مؤلف "تحفه اثنی عشریه" در ردّ
شیعه . شاه ولی الله از علمای اعلام هند و از مفاخر دانشمندان
سنی در آن دیار بوده است در ذیل (حافظ ابو محمد
بلاذری) گفتیم که شاه ولی الله در کتاب "مسلسلات" معروف
به "الفضل المبین" حدیث مشهور "ابن عقله" را از کتاب
(مسلسلات) وی نقل می‌کند که حافظ بلاذری طوسی گفت :
"خبر داد به من (م ح م د) بن الحسن بن علی المحجوب امام
عصره . . ."

علامه نامی شیعه میرحامد حسین هندی در کتاب گوانقدر

(۱) معجم المطبوعات - ج ۱ ص ۱۹۸ .

(۲) الاتحاف - ص ۱۷۹ .

"استقصاء الافحام" که در رد "منتهی الکلام" شاه ولی الله
 نوشته است، پس از نقل حدیث "مسلسلات" از کتاب "الفضل
 المبین" وی، در حاشیه می نویسد: "از نوادر اتفاقات بسل
 عنایت و لطف خالق بریاست، رساله" نوادر من حدیث سید
 الاوائل و الاواخر" که آنها تصنیف شاه ولی الله است، از کتب
 "حسن علی محدث" که تلمیذ صاحب "تحفه" بوده است، به
 دست این قاصر افتاد، و یافتیم که در آنها شاه صاحب این
 حدیث را روایت نموده اند. اچنانچه می فرماید: "حدیث محمد
 بن الحسن المدنی معتقد الشیعه انه المهدی عن آباءه الکرام
 وجدت فی مسلسلات الشیخ محمد بن عقله المکی، عن الحسن
 العجمی" (۱)

۹۷- محمد بن ابراهیم جوینی شافعی (۱۱۷۶) در کتاب
 "فرائد السمطین" روایت دعبل خزاعی را از حضرت رضا علیه
 السلام نقل می کند که فرمود: "امام بعد از من جواد تقی و بعد
 از او پسرش علی الهادی النقی است، و بعد از وی پسر او
 حسن عسکری، و امام بعد از او فرزندش محمد الحجة المهدی
 است که در زمان غیبتش باید منتظر وی بود، و هنگام ظهورش
 مطاع است (۲)

(۱) استقصاء الافحام - ص ۱۱۹

(۲) ینابیع الموده - ص ۴۷۱

۹۸ - شیخ محمد بن علی صبان مصری (۱۲۰۶) در کتاب

"اسعاف الراغبین فی سیرة المصطفی و فضائل اہلبیتہ الطاہرین" سخن محیی الدین را بہمانگونہ کہ قبلاً نقل کردیم آوردہ است، و خود نیز از آن حضرت بہ عنوان محمد بن الحسن العسکری نام می برد (۱)

۹۹ - شیخ عبدالعزیز دہلوی (۱۲۳۹) پسرشاه ولسی

اللہ دہلوی سابق الذکر مؤلف کتاب معروف "تحفۃ اثنا عشریہ" در رد شیعہ کہ از اعظام علمای عامہ در ہند بودہ و تعصب زاید الوصفی نسبت بہ شیعہ داشتہ است.

کتاب معروف "عبقات الانوار" تألیف گرانقدر نابغہ بزرگ شیعہ میر حامد حسین ہندی درگذشتہ (۱۳۰۶) ہ جواب "تحفۃ اثنی عشریہ" ہمین عبدالعزیز دہلوی است.

باری شیخ عبدالعزیز مورد بحث در کتاب "الترہۃ" روایت ابن عقلہ مکی بہ سلسلہ سند از امام زمان بنام (محمّد) بن الحسن بن علی . . . "از جدش امیر المؤمنین و رسول خدا را از "فضل المبین" پدرش شاہ ولی اللہ نقل می کند کہ خود اعتراف بہ وجود آنحضرت است (۲) چنانکہ ذیل (حافظ ایسو محمد بلاذری) یاد آور شدیم.

(۱) اسعاف الراغبین - در حاشیہ نورالابصار شبلجی باب ۱۴

(۲) استقصاء الافحام - ص ۱۱۹ .

۱۰۰- رشیدالدین بن امین الدین دهلوی هندی

(۱۲۴۳) از بزرگان علمای هند و شاگرد شیخ عبدالعزیز دهلوی سابق الذکر است. این شخص نیز مانند استادش در کتب خود سخت به عقاید شیعه امامیه تاخته است با این وصف در کتاب "ایضاح لطافه المقال" سخنان خواجه محمد پارسا در باره امام زمان را که ذیل نام او آورده ایم، نقل کرده است (۱)

۱۰۱- خالد نقشبندی (۱۲۴۲) زرکلی در "اعلام"

می نویسد: "ابوالبهاء خالد بن حسین نقشبندی مشهور است که وی از اولاد عثمان بن عفان است. در جوانی به بغداد آمد سپس به شام رفت و در آنجا درگذشت. شرح عقائد عضدی و شرح مقامات حریری و رساله اثبات اراده جزئی و جلاء الاکدار و دیوان فارسی از آثار اوست. عثمان بن سند کفانی رسائل او را در کتابی بنام "بغیة الواجد فی مکتوبات مولانا خالد" گرد آورده است (۲)

باری خالد نقشبندی از مردم کرد "شهرروز" واقع در شمال عراق و از دانشمندان و سرایندگان فارسی در قرن سیزدهم هجری است و هم پیشوای فرقه صوفیان نقشبندی عصر خویش بوده است.

(۱) الامام الثانی عشر - ص ۶۷.

(۲) الاعلام - ج ۲ ص ۳۳۴.

خالد در قصیده طولانی و کم نظیر خود در توصیف بارگاه
امام هشتم حضرت رضا علیه السلام و شخصیت آنحضرت و
پدران عالیقدره و فرزندان معصوم آن امام همام، که باید آنرا
یکی از بهترین قصائد در این زمینه دانست از جمله می‌گوید:

* * *

این بارگاه کیست که از عرش برتر است
و ز نور گنبدش همه عالم منور است
این بارگاه قافله سالار اولیاست
این خوابگاه نور دو چشم پیمبر است
این جای حضرتیست که از شرق تا بغرب
و ز قاف تا بقاف جهان سایه گستر است
این روضه رضا است که فرزند کاظم است
سیراب نوگلی ز گلستان جعفر است

* * *

جانا ! بشاه مسند لولاك كـز شرف
بر تارك شهان او العزم آخـر است
و آن گه بحق آنکه بر او راق روزگار
بابی زد فتر هنرش باب خیر است
دیگر به نور عصمت آنکس که نام او
قفل زبان و حیرت عقل هنر و راست

دیگر بسوز سینه آن زهر داده ای
کز ماتش هنوز دو چشم جهان تراست
دیگر/بخون ناحق سلطان کربلا
کز وی کنار چرخ ، بخونا به احمر است
و آنکه بحق آنکه ز بحر مناقبش
انشاء بوفراس ز یک قطره کمتر است
دیگر به روح اقدس باقر که قلب او
بر مخزن جواهر اسرار چون دُرست
و آنکه بنور باطن جعفر که سینه اش
بحری لب لباز دُر عرفان داور است
دیگر بحق موسی کاظم که بعد از او
بر زمره اعظام و اشراف سرور است
آنکه به قرص طلعت تو گزاشعه اش
شرمنده ماه چهارده و شمس خاور است
دیگر به نیکی نقی و پاکسی تقی
آنکه به عسکری که همه جان و گوهر است
دیگر به عدل پادشهی کز عدالتش
بابره شیر شریزه بسی به زما در است (۱)
(۱) اشاره به وسعت عدالت زمان دولت امام زمان است که
شیر و بَرّه در کنار هم بسر می‌برند - کنایه از عدل بی نظیر
آن روز است .

۱۰۲ - محمد امین سویدی بغدادی (۱۲۴۶) در کتاب
"سبائك الذهب فی معرفه قبائل العرب" باب ۶ ص ۷۷ از
امام حسن عسکری و ائمه قبلی نام می برد ، و در صفحه ۷۸ در
خط شجره امام حسن عسکری می نویسد : "محمد المهدی -
سنش در وقت رحلت پدرش پنجسال بود ، متوسط القامه ، و
نیکو صورت و نیکو مو ، و بینی برآمده بود ، و رخساری روشن
داشت ."

شیعه عقیده دارد که او در سرداب سامره که نگهبانان از
آن حفاظت می کردند ، در سال ۲۶۲ (۱) غائب گردید ، و
می گویند صاحب شمشیر و قائم منتظر قبل از قیامت اوست ، و قبل
از قیامتش دو غیبت دارد ، که یکی از دیگری طولانی تر است
تفصیل بیشتر و توضیح ما را پیرامون سخن این مرد در کتاب
"دانشمندان عامه و مهدی موعود" بخوانید .

۱۰۳ - شیخ عبدالکریم یمانی () شیخ سلیمان حنفی
آنجا که از نظریات علمای عامه راجع به وجود پسر امام حسن
عسکری به عنوان مهدی موعود سخن می گوید و شاهد می آورد از
جمله می نویسد : "شیخ بزرگوار عبدالکریم یمانی قدس الله سره
و وجب لنا فیوضه و علومه گفته است (ینابیع ص ۴۶۶)

زمین در پناه امن خدا برای ساکنانش بسر می برد .

تا هنگامی که ببینی نور هدایت آشکار می شود .

• او از دودمان حیدر است .

• و از خاندان پاکسرشت پیامبر می باشد .

لقب او مهدی است که برای پایداری حق ظهور می کند .

و قبل از هر چیز به سنت بهترین بندگان خدا (پیامبر)

حکم میکند (۱)

۱۰۴ - () در کتاب " تشیید

المبانی " پس از نقل سخن خواجه محمد پارسا در " فصل

الخطاب " می گوید : " مدت بقای حسن عسکری بعد از پدرش

علی هادی رضی الله عنه شش سال بود . حسن عسکری رضی

الله عنه پسری باقی نگذارد ، نه ظاهراً نه باطناً جز ابوالقاسم

محمد المنتظر که در نزد امامیه " قائم " نامیده می شود . ولادت

" منتظر " شب نصف شعبان سال ۲۵۵ بوده است (۲)

۱۰۵ - قاضی جواد ساباط بصری حنفی . حدود (۱۲۵۰)

این مرد از اهل بحرین است و در مصر میزیسته است . نخست

مسیحی بود سپس مسلمان سنی شد . اسماعیل پاشا بغدادی

در کتاب " هدیه العارفين في اضاء المؤلفين و آثار المصنفين "

(۱) وفي عين امن يكون لاهلها الى ان تری نور الهداية مقبلا

بميم مجيد من سلاله حيدر ومن آل بيت طاهرين بمن علا

يلقب بالمهدي بالحق ظاهر بسنة خير الخلق يحكم اولاً

(۲) استقصاء الافحام - ص ۱۰۳ .

که ذیل "کشف الظنون" است، مینویسد: "جواد سابط بن ابراهیم هجری بصری حنفی (۱۱۸۸- حدود ۱۲۵۰) تألیفات: "البراهین السابطیه فیما یتقیم به دعائم الملة المحمدیه و تنهدم به اساطین الشریعة المنسوخة العیسویة" که در سال ۱۲۲۸ هـ از تألیفات آن فراغت یافت و دوازده تألیف دیگر در علوم مختلف را از وی نام می‌برد (۱)

کتاب "البراهین السابطیه" راقاضی جواد در رد همکیشان سابقش نصار نوشته و در آن حقانیت دین مبین اسلام را ثابت نموده و مدلل داشته است.

قاضی جواد عبارتی از کتاب "اشعیای نبی" به همان عبارت عبری نقل می‌کند سپس آنرا به عربی ترجمه نموده، و پس از رد گفتار علمای یهود و نصار در تأویل آن، می‌نویسد: "این نص صریح در وجود مهدی رضی الله عنه است. زیرا مسلمانان اتفاق دارند که او رضی الله عنه نگاه به باطن افراد می‌کند و حکم را صادر می‌نماید، و به مجرد اظهار شاهد و ظاهر امر حکم نخواهد کرد...

تا آنجا که می‌گوید: مسلمانان راجع به وجود "مهدی" اختلاف نظر دارند اصحاب ما اهل سنت و جماعت عقیده دارند که او مردی از اولاد فاطمه علیها السلام است. اسم او محمد و

(۱) هدیه العارفین - ج ۱ ص ۲۵۸.

اسم پدرش عبدالله (۱) و نام مادرش آمنه (۲)

و امامیه میگویند او محمد بن الحسن العسکری است که در سال ۲۵۵ از کنیزی بنام نرجس در سامره زمان خلافت معتمد عباسی متولد شده است و سپس غائب گردید، سپس آشکار شد و دوباره غائب گردید، و این غیبت کبری است، و تاروی که خدا بخواهد ظهور می کند .

از آنجا که نظر شیعه امامیه نزدیکتر به نص صریح پیغمبر است، و منظور من نیز در دفاع از ملت محمد صلی الله علیه و آله وسلم بدون تعصب می باشد، لذا آنرا برای شما خوانندگان نقل کردم تا بدانید که آنچه شیعه امامیه (راجع به مهدی) می گویند با گفتار پیامبر مطابقت دارد (۳)

۱۰۶- محمود بن وهیب قراغولی بغدادی حنفی ()

در "جوهره الکلام" می نویسد: "مجلس سیام در فضائل محمد المهدی رضی الله عنه" او محمد بن الحسن بن علی . . بن ابیطالب رضی الله عنهم است .

مادرش کنیزی بنام "نرجس" یاصیقل بود، کنیه اش

ابوالقاسم و القاب او مهدی و قائم منتظر و صاحب الزمان و
(۱) نگاه کنید به بحث با پیرامون (پدر امام زمان) در مهدی موعود
(۲) این را نیز در اینجا می بینیم- نیز نگاه کنید به بحث راجع به
(مادر امام زمان) در مهدی موعود .
(۳) کشف الاستار - ص ۵۲ .

حجت، و شخصاً جوانی معتدل و زیباست. او به عقیده شیعه
امامیه آخرین امام است. مهدی رضی الله عنه در سامره سال
۲۵۵ متولد گردید (۱)

۱۰۷- سید علی بن شهاب همدانی (از علماء و
شعراى سنى به نقل شيخ سليمان حنفى در "ینا بیع الموده"
نیز معتقد است که مهدی، محمد بن الحسن العسکری است،
و متولد گردیده و زنده است (۲)

۱۰۸- مولوی علی اکبر مؤدی (در کتاب "مکاشفات"
که حواشی "نفحات الانس" جامی است، در شرح حال علی
بن سهل اصفهانی تصریح به وجود مهدی موعود علیه السلام
نموده است. او ضمن نقل عبارت ابوالحسن شاذلی میگوید
مهدی بعد از پدرش امام حسن عسکری قطب است، و پدر در
پدر تا علی بن ابیطالب علیهم السلام معصوم بوده اند، و در
پایان سخن ابوالحسن شاذلی میگوید: "پس باید هر یک از
امامان دوازده گانه معصوم باشند"

مؤدی سخنان شیخ محیی الدین عربی و شعرانی و شیخ
حسن عراقی و ملاقات وی با امام زمان را نقل کرده و تلقی به
قبول می کند (۳)

-
- (۱) جوهرة الكلام - ص ۱۵۷
 - (۲) ینا بیع الموده - ص ۴۵۲
 - (۳) استقصاء الافحام - ص ۹۸

۱۰۹ - شیخ سلیمان قندوزی بلخی حنفی - معروف به

"خواجه کلان" (۱۲۹۴) وی در قسطنطنیه اقامت داشته و از کتابخانه های غنی آنجا بهره ها برده است. از کتاب گرانقدرو پر مایه "ینابیع الموده" که همگی پیرامون فضائل و مناقب اهل بیت عصمت و ائمه معصومین علیهم السلام است و به تناسب آیه شریفه "قل لا اسئلكم علیه اجر الا الموده فی القربى" آنرا "سرچشمه های مودت"

ینابیع الموده نامیده است، کاملاً پیداست که شیخ سلیمان حنفی در این کتاب میزان فضل و دانش و احاطه خود را بر حدیث و تاریخ و علوم اسلامی روشن ساخته و چنانکه می باید به تقاضای نبی اکرم رهبر عالیقدر اسلام در باره دوستی و مودت نسبت به خاندان و دودمانش از ائمه معصومین علیهم السلام پاسخ مثبت داده است.

اوطی ۱۶ باب به تفصیل راجع به مهدی موعود اسلام به عنوان پسر امام حسن عسکری علیهما السلام بحث نموده و روایات و گفتار و اعترافات علما و شعرای اهل تسنن را در این باره نقل کرده و از جمله خود میگوید: "مشهور میان دانشمندان موثق اینست که ولادت قائم علیه السلام در شب پانزدهم شعبان سال ۲۵۵ هـ در شهر سامره روی داده است" (۱)

(۱) ینابیع الموده - ص ۴۵۲ -

و می‌نویسد : شیخ مشایخ عظام احمد جامی ، و عطار
نیشابوری و شمس‌الدین تبریزی و جلال‌الدین رومی و سید
نعمت‌الله ولی رحمتهما علیهما و غیرهم در اشعار خود مدائح
اهلبیت رضی‌الله عنهم را سروده و در آخر به " مهدی " ختم
کرده اند ، و همین نیز دلیل است که مهدی متولد شده و
هرکس آثار این عرفا را بررسی کند ، خواهد دید که موضوع بسیار
روشن است (۱)

۱۱۰ - سید مؤمن بن حسن شبلنجی مصری اوائل

(۱۳۰۰) از علمای عامه در اواخر قرن سیزدهم هجری است .
شبلنجی در باب دوم کتاب مشهورش " نور الابصار فی مناقب
آل بیت النبى المختار " که در سال ۱۲۹۰ هـ از تألیف آن
فراغت یافته است ، می‌نویسد :

" فصل - ذکر مناقب محمد بن الحسن . . . بن علی بن
ابیطالب رضی‌الله عنهم ، مادرش کنیزی بود که به وی " نرجس "
یا " صیقل " یا " سوسن " می‌گفتند .

کنیه او ابوالقاسم است ، و شیعه به او حجت و مهدی و
قائم و منتظر و صاحب الزمان می‌گویند ، و از همه معروفتر
" مهدی " است (۲)

(۱) همان کتاب ص ۴۷۲ - .

(۲) نور الابصار - چاپ مصر - ص ۱۵۲ .

۱۱۱- شیخ حسن حمزاوی شافعی مصری (۱۳۰۳) در کتاب (مشارق الانوار فی فوز اهل الاعتبار) همان عبارت شعرانی را از کتاب "یواقیت و جواهر" نقل کرده و می‌نویسد: مهدی از اولاد امام حسن عسکری است. ولادتش در سال ۲۵۵ هـ روی داده و زنده است تا با عیسی بن مریم گرد آید (۱)

۱۱۲- قاضی بهلول بهجت افندی قندوزی زنگه زوری (۱۳۵۰) در کتاب "محاکنه در تاریخ آل محمد" می‌نویسد: "امام دوازدهم صاحب العصر و الزمان القائم المهدی - ابوالقاسم محمد ۰۰۰ دو مرتبه غیبت فرموده، اولی غیبت صغری و دومی غیبت کبری. امام علیه السلام تا بحال زنده بوده، و در وقتی که خدا اجازه دهد، ظهور و روی زمین را از عدل مالا مال خواهد نمود ۰۰۰ (۲)

۱۱۳- محمد شفیق غربال مصری معاصر، رئیس المعهد الدراسات العربیة التابع لجامعة الدول العربیة "در دائرة المعارف یکجلدی دو هزار صفحه ای که لجنه ای تحت نظارت وی از علماء و دانشمندان مصری و عربی موضوعات آنرا نوشته اند، در لفظ "اثنی عشری" می‌نویسد: "یکی ازدو فرقه شیعه امامیه مقابل اسماعیله است. امامان اثنا عشریه از علی

(۱) ذرایع البیان، آیت اله دابسی ج ۲ ص ۵۱.

(۲) ترجمه فارسی - چاپ ششم - ص ۱۳۹.

شروع میشود و به محمد مهدی که در سال ۸۷۳ میلادی (۱) غائب شده، و در آخر الزمان باز می‌گردد، منتهی می‌شود (۲)

۱۱۴ - خیرالدین زرکلی - دانشمند سنی معاصر در کتاب پراج "الاعلام" که آنرا در ده جلد مشتمل بر بیوگرافی مختصر مشاهیر دانشمندان و رجال و شخصیت‌های نامی اسلام و جهان به عربی نگاشته و منتشر شده است، به عکس بسیاری از همکاران خود در گذشته و حال، بسیاری از مردان مشهور شیعه و امامان عالی‌مقام را با احترام می‌شناساند.

وی تحت عنوان "مهدی منتظر" می‌نویسد: "محمد بن الحسن العسکری بن علی الهادی، ابوالقاسم و صاحب الزمان و منتظر و حجت و صاحب سرداب است. در سامره متولد شد، هنگامی که پدرش وفات یافت، او پنجسال داشت. وقتی به سن نه یا پانزده سالگی رسید (۳) وارد سردابی در خانه پدرش در سامره شد، و دیگر از آن بیرون نیامد.

(۱) با کمال تأسف با اینکه در ظاهر استعمار از مالک عربی رخت بر بسته ولی در آنجا و برخی دیگر از مالک استعمار زده اسلامی هنوز آثار آن که از جمله تاریخ میلادی باشد باقی است معلوم نیست چرا؟ و چرا آنرا تبدیل به تاریخ هجری عربی نمی‌کنند؟

(۲) المعهد الدراسات العربیة - ص ۵۱.

(۳) در سن پنجسالگی.

۱۱۵- به فرمان ملك عبد العزيز بن سعود و صلاحديد
علمای بزرگ حجاز در مسجد النبي (بنای جديد) که اسامی
خلفای چهارگانه و عشره مبشره و فقهای اربعه را با حروف
طلائی برجسته نوشته اند ، از جمله اسامی دوازده امام رانيز
در هر دایره بالقب نوشته و در آخر هم مکتوب است (محمد
المهدی رضی الله عنه !) این خود بهترین گواه است که
وجدانها بموقع بیدار می شود ، و همه می دانند که مهدی
موعود اسلام حقیقت دارد و او هم نمیتواند کسی جز پسر امام
حسن عسکری علیه السلام باشد .

- * سخاوت ، عظمت و بزرگی می آفریند.
 - * تواضع سرفرازی می آورد.
 - * ایثار به نفس همه را اسیر محبت انسان میکند.
 - * حسن معاشرت به دوستی رنگ ابدیت می بخشد.
 - * تحمل در برابر نادان همه را بکمک از انسان برمی انگیزد.
 - * هیچ میراثی در فضیلت پایه ادب نمی رسد.
 - * صبر و شکیبائی بار مصیبت را سبک می کند.
 - * هرگاه خیانتها پدیدار گردد برکتها از میان میرود.
 - * بدترین مردم کسی است که ایمان بامانت داری ندارد
و از خیانت نمی پرهیزد.
 - * خودپسندی نشانه کم عقلی است.
 - * احسان طوق بندگی به گردن انسان می اندازد.
 - * راستگوئی شخصیت انسان را بالا میبرد.
 - * تکبر و خودخواهی انسان را ذلیل و پست میکند.
 - * حشمت و توانگری تنها در سایه اطاعت پروردگار است.
 - * عدل و داد همه جا را آباد و پر برکت میسازد،
- از فرمایشات امیر مؤمنان علی علیه السلام

شخصی از پیغمبر اکرم (ص) راجع بجانشینان آنحضرت سؤال کرد ،
پیغمبر آنها را برای او شمرد تا به امام حسن عسگری (ع) آنگاه فرمود : پس از
او فرزند وی محمد است که مهدی و قائم و حجت خوانده میشود او غیبت
میکند سپس قیام مینماید. هنگامی که قیام نمود زمین را پر از عدل و داد میکند،
چنانچه پر از ظلم شده باشد خوشا بحال کسانی که در غیبت او (در اعتقاد بوجود وی)
ثابت بمانند. خوشا بحال کسانی که در دوستی و محبت با آنها پایدار بمانند اینان
کسانی هستند که خداوند در کتابش (قرآن وصف کرد و فرموده است هدی للمتقین
الذین یؤمنون بالغیب) یعنی قرآن راهنمای پرهیزکاران است که ایمان بغیب دارند.

ینابیع الموده ص ۴۸۴